

İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Simge Menekşe Çavdar

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Eğitim
Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Şubat 2019
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Doç. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdür Vekili

Bu tezin Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Doç. Dr. Canan Zeki
Eğitim Bilimleri Bölüm Başkan Vekili

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Doç. Dr. Sıtkıye Kuter
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Doç. Dr. Sıtkıye Kuter

2. Doç. Dr. Canan Zeki

3. Yrd. Doç. Dr. Kemal Batman

ÖZ

Bu araştırma ilkokul 3. sınıf Matematik Ders Kitabı'nın, 'İçerik', 'Biçim', 'Ölçme Değerlendirme' ve 'Kullanım' boyutlarına ilişkin öğretmen görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma, nicel ve nitel verilerin bir arada kullanılmasına olanak sağlayan bir karma çalışmadır. Çalışma grubunu, Gazimağusa ve İskele ilçelerinde bulunan ilkokullarda görev yapan ve çalışmaya gönüllü katılan 50 üçüncü sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Nicel veriler öğretmenlerden "Üçüncü Sınıf Matematik Ders Kitabı Hakkında Öğretmen Görüşleri Ölçeği" ile toplanmış ve SPSS 22 paket programı ile analiz edilmiştir. Nitel veriler ise, öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla elde edilmiş ve içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir.

3. sınıf Matematik Ders Kitabı'na ilişkin elde edilen nicel bulgular, öğretmenlerin kitabın 'İçerik' ve 'Biçim' boyutlarına yönelik ifadeler katılmadıklarını, 'Ölçme Değerlendirme' ve 'Kullanım' boyutlarına yönelik ifadelerde ise kararsız olduklarını ortaya çıkarmıştır. Bu dört boyuta ilişkin nitel bulgularda ise öğretmenler, ders kitabı içeriğinin öğretim programı hedefleri ile örtüşmediğini ve etkinliklerde yer alan problemlerde yetersizliklerin olduğunu; ön kapak tasarımının ve resim ve renklerin çocuklar için uygun olduğunu, fakat resimlerin güncel ve yazım formatının uygun olmadığını; problem sayısının ve kapsamının yeterli olmadığını ve problemlerin öğrenci seviyesine uygun olmadığını; son olarak, kitapta yer alan problemlerin sınıfta çözüldüğünü, fakat kitaptan ödev verilmediğini belirtmiştir. Çalışmanın sonunda, kitabın geliştirilmesine ilişkin bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Matematik Ders Kitabı, Öğretmen, İçerik, Biçim, Ölçme Değerlendirme, Kullanım.

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the opinions of the teachers related to the ‘Content’, ‘Form’, ‘Measurement and Assessment’ and ‘Usage’ of the 3rd Grade Mathematics Textbooks.

The research design of the study was based on the principles of triangulation that allows the incorporation of quantitative and qualitative approaches. The participants of the study involved 50 3rd grade teachers who volunteered to participate in the study and are currently teaching in primary schools in Famagusta and Iskele districts. The quantitative data were collected through the ‘Teachers' Opinions Scale about the Third Grade Mathematics Textbook’ and analysed using SPSS Statistics 22. On the other hand, qualitative data were gathered from the teachers using semi-structured interview questions and were analysed through content analysis.

The findings gathered from the teachers' opinions about the 3rd Grade Mathematics Textbook revealed that the teachers did not agree with the expressions related to the ‘Content’ and ‘Form’ dimensions of the textbook, yet they were neutral as regards the expressions related to the ‘Measurement and Assessment’ and ‘Usage’ dimensions of the textbook. On the other hand, in relation to these four dimensions in qualitative findings, the teachers reported that the content of the book does not match with the objectives of the program and the problems in the activities are insufficient; the design of the cover and the pictures and colors of the book are suitable for the children, yet in the book the pictures are not up to date and the writing format is not suitable; the number and scope of the problems are insufficient and the problems are

inadequate to the level of the students; finally, the problems in the book are solved in the classroom, yet homework is assigned from the book. At the end of the study, some suggestions were made for the improvement of the textbook under investigation.

Keywords: Mathematics Textbook, Teacher, Content, Form, Measurement and Evaluation, Use.

TEŞEKKÜR

Araştırmam süresince beni destekleyen, beni azimlendiren, yardımını hiçbir zaman esirgemeyen, bana yol gösteren, ilmini ve deneyimlerini benimle paylaşan, kendimi geliştirmemi sağlayan değerli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Sıtkıye Kuter’e sonsuz teşekkür ederim.

En başından beri başaracağıma inanan ve benim hep destekçim olan, küçücük yaşına ve tez yazmanın anlamını tam bilmemesine rağmen her koşulda yanımda olan ve bana inanan canım kardeşim Gaye İmge Çavdar’a teşekkür ederim.

Hayattaki varlığında ve eğitimimde sonsuz emekleri olan, bu sürede maddi manevi hiçbir yardımlarını esirgemeyen canım annem Ayşe Çavdar’a ve canım babam Önal Çavdar’a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisansım boyunca tüm sıkıntılarımı, tüm stresimi ve yorgunluğumu paylaşan bana her zaman destek olan ve beni yüreklendiren canım eşim İbrahim Serhoş’a sonsuz teşekkür ederim.

Bu çalışmanın yürütülmesinde anketlerime katılan ve görüşmelerimde özveri ile bana yardımcı olan öğretmenlere teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR	vii
KISALTMALAR.....	xii
TABLO LİSTESİ	xiii
ŞEKİL LİSTESİ	xiv
1 GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	4
1.3 Araştırmanın Önemi.....	4
1.4 Araştırmanın Sınırlılıklar.....	5
1.5 Tanımlar.....	6
2 KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1 Matematik Dersi Öğretim Programının Temel Amaçları.....	8
2.2 Matematik Ders Kitabının Tanımı ve Özellikleri.....	11
2.3 Matematik Ders Kitabının Öğretimdeki Önemi ve Faydaları.....	12
2.4 Matematik Ders Kitabının İçerik Özellikleri.....	13
2.5 Matematik Ders Kitabının Biçim Özellikleri.....	15
2.6 Matematik Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Özellikleri.....	16
2.7 Matematik Ders Kitabının Kullanım Özellikleri.....	17
2.8 İlgili Araştırmalar.....	18

3 YÖNTEM	28
3.1 Araştırma Deseni.....	28
3.2 Çalışma Grubu	29
3.3 Veri Toplama Araçları	31
3.3.1 Öğretmen Anketi	31
3.3.2 Öğretmen Görüşme Formu	33
3.4 Veri Toplama Süreci.....	34
3.5 Verilerin Analizi	36
3.5.1 Nicel Verilerin Analizi	36
3.5.2 Nitel Verilerin Analizi	37
3.6 Geçerlik ve Güvenirlik	38
3.7 Etik İlkeler.....	40
4 BULGULAR	42
4.1 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçerik, Biçim, Ölçme Değerlendirme ve Kullanım Boyutlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	42
4.1.1 Öğretmenlerin 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçeriğine İlişkin Görüşleri	42
4.1.1.1 Ders Kitabının İçeriğine İlişkin Nicel Bulgular.....	42
4.1.1.2 Ders Kitabının İçeriğine İlişkin Nitel Bulgular.....	49
4.1.2 Öğretmenlerin 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Biçimine İlişkin Görüşleri.....	52
4.1.2.1 Ders Kitabının Biçimine İlişkin Nicel Bulgular.....	52
4.1.2.2. Ders Kitabının Biçimine İlişkin Nitel Bulgular.....	54
4.1.3 Öğretmenlerin 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşleri.....	56

4.1.3.1 Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Nicel Bulgular.....	56
4.1.3.2 Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Nitel Bulgular.....	58
4.1.4 Öğretmenlerin 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Kullanımına İlişkin Görüşleri.....	60
4.1.4.1 Ders Kitabının Kullanımına İlişkin Nicel Bulgular.....	60
4.1.4.2 Ders Kitabının Kullanımına İlişkin Nitel Bulgular.....	61
4.2 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçerik, Biçim, Ölçme Değerlendirme ve Kullanım Boyutlarının Geliştirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	64
4.2.1 İçerik Boyutuna İlişkin Öneriler.....	65
4.2.2 Biçim Boyutuna İlişkin Öneriler.....	65
4.2.3 Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Öneriler.....	66
4.2.4 Kullanım Boyutuna İlişkin Öneriler.....	67
5 TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
5.1 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçerik, Biçim, Ölçme Değerlendirme ve Kullanım Boyutları.....	69
5.1.1 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçerik Boyutu.....	69
5.1.2 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Biçim Boyutu.....	71
5.1.3 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutu.....	73
5.1.4 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	74
5.2 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçerik, Biçim, Ölçme Değerlendirme ve Kullanım Boyutlarının Geliştirilmesine İlişkin Öneriler.....	76

5.3 Sonuç.....	77
5.4 Öneriler.....	79
KAYNAKLAR.....	81
EKLER	91
Ek 1: Öğretmenlere Uyglanan Anket.....	92
Ek 2: Öğretmen Görüşme Formu	97
Ek 3: Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İzin Yazısı.....	98
Ek 4: Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu İzin Yazısı.....	99
Ek 5: Görüşme Deşifre Örneği.....	100
Ek 6: Ankete İlişkin Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	101
Ek 7: Görüşmelere İlişkin Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	103

KISALTMALAR

BAYEK	Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEB	Milli Eğitim ve Kùltür Bakanlığı
TC MEB	Tùrkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı
TEPGP	Temel Eğitim Programı Geliştirme Projesi

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1: Çalışma Grubunun Özellikleri.....	30
Tablo 3.2: Veri Toplama Süreci.....	34
Tablo 4.1: İlköğretim Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Amaçları Ortaya Koyma) İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	43
Tablo 4.2: İlköğretim Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Öğrencilerin Fikirlerini Dikkate Alma) İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	44
Tablo 4.3: İlköğretim Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Konuyla İlgili Olaylara Öğrencilerin İlgisini Çekme) İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	46
Tablo 4.4: İlköğretim Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Öğrencilerin Fikir Yürütmeleri Teşvik Etme) İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	47
Tablo 4.5: İlköğretim Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Öğrencilerin Matematik Gelişimini Değerlendirme) İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	48
Tablo 4.6: İlköğretim Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Matematik Öğrenme Ortamı Geliştirme) İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	48
Tablo 4.7: İlköğretim Matematik Ders Kitabının Biçimine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	53
Tablo 4.8: İlköğretim Matematik Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	57
Tablo 4.9: İlköğretim Matematik Ders Kitabının Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	60

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 4.1: Öğretmenlerin Ders Kitabı İçeriğine İlişkin Görüşleri.....	50
Şekil 4.2: Öğretmenlerin Kitabın Biçimine İlişkin Görüşleri.....	54
Şekil 4.3: Öğretmenlerin Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşleri.....	58
Şekil 4.4: Öğretmenlerin Ders Kitabının Kullanımına İlişkin Görüşleri.....	62
Şekil 4.5: İlkokul 3.Sınıf Matematik Ders Kitabının Geliştirilmesi Gereken Boyutları.....	64

Bölüm 1

GİRİŞ

Bu araştırma, Gazimağusa ve İskele ilçelerinde bulunan ilkokullarda okutulmakta olan 3. sınıf matematik ders kitabına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek için yapılmıştır. Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine ve araştırmada kullanılan kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılan, içeriği öğretim programlarına bağlı kalınarak hazırlanmış basılı eserlere ders kitabı denilmektedir. Örgün eğitim belirli yaş gruplarında bulunan öğrencilere hitap eden, ön koşul özelliği taşıyan basamakları sırasıyla takip eden, sistemli ve düzenli, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen hedefler doğrultusunda hazırlanan ve öğretim programlarıyla yürütülen eğitimidir (Şeker, 2012). Öğretim kurumlarında okutulan kitapların, öğretim programlarında kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tavır, tutum, yetkinlik ve değerleri içine alması en önemli niteliklerindendir. Öğretim programlarında önemli bir yeri olan ders kitaplarının öğrencilere istedik davranışların kazandırılmasında rehberlik etmesi gerekmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı [TC MEB], 2009).

Eğitim, öğrencilerin davranışlarını geliştirmek için yapılması gereken etkinlikleri kapsar (Baykul, 2016). İşman'a (2015) göre eğitim, bireyde kalıcı izli davranış

değişikliği sağlama süreci iken; Baykul'a (2016) göre, eğitimde meydana gelen etkileşimlerin bireyin davranışlarında değişiklikler yaratması sürecidir.

Eğitim sürecinin en önemli öğelerinden biri tartışmasız eğitim programıdır. Eğitim programı, öğrenme yaşantılarının plan ve programlı olarak yürütülmesini sağlayan sistematik bir süreçtir. Kendi içinde koşulları ve düzeni olan ve hem okulda hem de derste yapılacakların sırasının ve zamanlanmasının yapıldığı bir tasarıdır (Uşun, 2012). İçerisinde; hedef, içerik, eğitim durumları ve sınav durumları yer almakta ve derse ait ders içi ve ders dışı tüm etkinlikleri kapsamaktadır (Şeker, 2012). Eğitim sistemi içerisinde; eğitim programları, öğretme ve öğrenmeyi sağlar; öğretmenler eğitim programı içerisinde yer alan ilgili derse ait bilgileri öğretir, öğrenciler ise öğrenir (Hewitt, 2018). Eğitim programının öğretmenler tarafından okullarda uygulanması ise öğretim olarak nitelendirilmektedir (Demirel, 2011). Okullarda gerçekleşen bu süreç eğitim ve öğretim olarak adlandırılmakta ve bu süreçte ders kitabının önemli bir yeri bulunmaktadır.

Ders kitabı; ders esnasında kullanılan, belli seviyedeki öğrencilere uygun olarak yazılmış çift yönlü bir araçtır. Ders kitapları sıralı, basitten karmaşığa, kolaydan zora ilkelerini sağlayan ve öğrenciye kendi kendine öğrenme imkânı sunan yardımcı ve tamamlayıcı materyallerdir (Tutak ve Güder, 2012). Etkili hazırlanmış bir ders kitabının hem öğretmen hem de öğrenciye eğitim ve öğrenme etkinliklerinde kılavuzluk ettiğinden dolayı (Semerci, 2004), öğretim programı ve ders kitabının paralel bir yol izlemesi ve öğretim programı ve ders kitabının içeriğinin örtüşmesi gerekmektedir (Gülersoy, 2013). Öyle ki; eğitim-öğretim ortamında öğretmen ve öğrenci için ders kitabının değeri paha biçilemezdir. Bir kitabın içerik, kullanım ve ölçme değerlendirme boyutları öğretim programının en önemli parçalarından biridir

(Aydın, 2010). Gümüş'e (2004) göre, ders kitapları hem öğretmeni yani öğretmeyi, hem de öğrenciyi yani öğrenmeyi etkileyerek dersin amacına ulaşmasını sağlamaktadır. Böylelikle, donanımlı bir şekilde yazılan ve basılan ders kitabı eğitim-öğretimin daha verimli olmasını sağlayacaktır (Semerci ve Semerci, 2004).

Dünyada; bilim, teknoloji ve eğitim alanlarında olan değişim ve gelişmeler daha nitelikli bireyler yetiştirmemiz için, içinde bulunduğumuz eğitim sistemini yeniden gözden geçirerek gerekli değişimleri yapmamızı gerekli kılmaktadır (Taşdemir, 2011a). Dünyadaki gelişmelere paralel olarak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) 2014'te Temel Eğitim Programı Geliştirme Projesi (TEPGP) kapsamında ilkokul ve ortaöğretim programları disiplinlerarası bir yaklaşımla yeniden yapılandırılmış (TEPGP, 2014) ve 2016'dan itibaren hem öğretim programları hem de ders kitapları okullarda aşamalı olarak uygulamaya konulmuştur. Okul öncesi 1., 4., ve 6. sınıf öğretim programları ve ders kitaplarının 2016-2017 eğitim-öğretim yılında, 5. ve 7. sınıf öğretim programları ve ders kitaplarının 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, 3. ve 8. sınıf öğretim programları ve ders kitaplarının ise 2018-2019 öğretim yılında sisteme dahil edileceği belirtilmiştir (KKTC MEB, 2016a). Bu çalışma planlanıp yürütüldüğü dönemde, TEPGP kapsamında herhangi bir 3. sınıf matematik ders kitabı uygulamaya geçirilmemiştir. Araştırmanın yürütüldüğü dönem içerisinde KKTC'deki okullarda, ilkokul 3. sınıf matematik ders kitabı olarak 2014'te Talim Terbiye Dairesi onayıyla, Türkiye Cumhuriyeti tarafından basılan (5. Baskı) "İlköğretim Matematik 3 Ders Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabı" kullanılmaktaydı.

Dayak'a (1998) göre; eğitim ve öğretim faaliyetlerinin temelinde bulunan ders kitaplarının, öğretmenin öğretim etkinliğini gerçekleştirmesindeki rolü

düşünüldüğünde; ders kitaplarının hedef, içerik ve ölçme değerlendirme gibi bölümlerinin eğitim ve öğretime uygunluğunun sağlanması eğitime katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, KKTC eğitim sistemindeki bu son yapılandırma süreci göz önünde bulundurulduğunda, eğitim öğretim sürecinde bu kadar önemli bir rol oynayan matematik ders kitabının içerik, kapsam, ölçme değerlendirme ve uygulama açılarından incelenmesinin önem arz ettiği düşünülmektedir. Özellikle çalışmanın başladığı dönemde uygulanmakta olan ilkokul 3. sınıf matematik ders kitabının incelenmesinin Temel Eğitim Programları Geliştirme Projesi (TEPGP) sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, KKTC’de Gazimağusa ve İskele ilçelerinde bulunan ilkokullarında görev yapan ve 3. sınıf matematik ders kitabını kullanan öğretmenlerin matematik ders kitabının içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarına yönelik görüşlerinin incelenmesidir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda şu sorulara cevap aranacaktır:

- 1.İlköğretim 3. sınıf matematik ders kitabının içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- 2.İlköğretim 3. sınıf matematik ders kitabının içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarının geliştirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, aşağıda belirtilen sebeplerden dolayı önem arz etmektedir.

Ders kitapları; eğitim programlarının hedeflerine göre hazırlanan, öğretim programlarının içeriği ile paralel olan; öğretmenler için ise öğretim sürecine yön

veren, sözel öğretimde var olan boşlukları gidermek için kullanılan öğretme-öğrenme ortamlarının en önemli aracıdır (Delice, Aydın ve Kardeş, 2008). Öğretmenlerin öğretim işini gerçekleştirirken ilk başvurdukları kaynak ders kitaplarıdır ve bu ders kitapları sayesinde öğrencilerde kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir (Çakır, 2009). Arslan ve Özpinar'a (2009) göre, öğretim programının önemli bir parçası olan ders kitaplarının nitelikli olması gerekmektedir; aksi takdirde, öğretim programının uygulanması olumsuz etkilenecektir.

İlkokul ders kitabının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi ilkokulun üst sınıflara temel oluşturması açısından önemlidir. Bu dönemde; öğrenciye bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmasında ders kitabının kusursuz olması gerekmektedir. Bunun sebebi, ders kitabının hem sınıfta kullanılan bir araç hem de öğrencinin yalnız çalıştığında başvurduğu önemli bir kaynak olmasıdır (Erol ve Kıröğlu, 2012).

Bu bağlamda, araştırmanın 3. sınıf matematik ders kitabının içerik, kapsam, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarına ilişkin değerli bulgular ortaya çıkaracağı ve araştırma bulgularının 3. sınıf matematik ders kitabı kapsamında daha etkili ve nitelikli öğretim ve öğrenme süreçleri oluşturulmasına kaynaklık edeceği ve katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bulguların ayrıca, TEPGP kapsamında yeniden yapılandırılan matematik ders kitaplarına ve program geliştirme ve değerlendirme sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- KKTC'de 2017-2018 eğitim-öğretim yılı,

- Talim ve Terbiye Dairesinin onay verdiği, 2014 yılında Türkiye Cumhuriyeti tarafından basılan (5. Baskı) ve ilkokul 3. sınıfta okutulan matematik ders kitabı,
- Gazimağusa ve İskele ilçelerindeki ilkokullarda 3. sınıf matematik ders kitabını kullanan 50 öğretmene uygulanan bir anket ve bu öğretmenlerden 11'ine uygulanan görüşme sorularıyla sınırlıdır.

1.5 Tanımlar

Eğitim Programı: Eğitim programı bireyler neden öğrenecek (hedef), neler öğrenecek (içerik), nasıl öğrenecek (eğitim durumları) ve ne kadar öğrendiği nasıl anlaşılacak (ölçme değerlendirme) gibi sorulara cevap verir (Şeker, 2012).

Öğretim Programı: Her derse özgü eğitim öğretim sürecinde neyin, niçin ve ne şekilde yer alacağını gösteren kılavuz, planlı proje (Özçelik, 2010).

Ders Kitabı: Öğretmenlerin, öğretim yılı içerisinde konuları işlerken yaygın olarak kullandıkları yazılı materyallerdir. İlgili dersin bütün ünitelerini içermekte ve öğrencilere konuların öğrenilmesi için rehberlik yapmaktadır (İşman, 2015).

İlköğretim: İlköğretim, o yılın 31 Aralık gününden önce altı yaşını dolduran çocukların on bir yaşını doldurana kadar sürdüreceği eğitim ve öğretim faaliyetlerini kapsamaktadır (KKTC MEB, t.y.).

İlkokul: İlköğretim kurumları, bir veya iki yıllık anasınıflar ile beş yıllık ilkokullardan oluşur. Öğrenci 1. sınıftan 5. sınıfa kadar ilkokula devam eder. İlkokulun 5. sınıfını bitirdiğinde, ilkokul diploması verilmektedir (KKTC MEB, t.y.).

Tez içerisinde ilköğretim ve ilkokul kavramları 1. sınıftan 5. sınıfa kadar olan düzeyler yerine dönüşümlü olarak kullanılmaktadır.

Bölüm 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırma konusu ile ilgili kuramsal alt yapı ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programının Amaçları

İlkokul döneminde olan bir çocuğun bedensel ve zihinsel gereksinimlerini karşılayacak nitelikte amaçlar belirlenir. İlkokulun matematik dersi öğretim programını ele alabilmemiz için, öncelikle ilkokul eğitim programının amaçlarını incelemeliyiz. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı (2005), ilkokul eğitim programının temel amaçlarını şu şekilde belirtmektedir:

- Dengeli ve düzenli beslenme alışkanlığı kazandırılması,
- Zihin gücünü ve belleğini kuvvetlendirici etkinliklerin olması,
- Öğrenci merkezli ve yapılandırıcı eğitim benimsenerek çocuğa yaparak-yaşayarak öğrenme ortamı oluşturulması,
- Eleştirel ve sorgulayıcı bireylerin yetiştirilmesi,
- Okuma-yazmayı öğrenme ile kitap ve okuma sevgisinin kazandırılması,
- Bireyin duygusal ve sosyal gelişiminin sağlanması,
- Bireyin okul içi ve dışı etkinliklere katılması,
- Bireyde özgüven duygusu geliştirilmesi için, başarılı olduğu noktalarda teşvik edilmesi,
- İşbirliği kurma yetisi kazandırılması.

Her senenin sonunda, öğrencinin okuduğu sınıfa uygun amaçların gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir. Temel amaçların tümüne ise, ilköğretimin 5. yılında ulaşılması amaçlanmaktadır (Baykul, 2016).

İlköğretim genel amaçlarına paralel olarak matematiğin genel amaçları belirlenir. Matematik öğretiminin amacı matematik yapmaya eğilim kazanma, problem çözme stratejilerini kullanma, bilişsel ve duyuşsal olarak yapabileceğine inanç kazanma ve yeteneğini geliştirmektir. Bunun yanı sıra, öğrenciye günlük yaşamında kullanabileceği matematik kavram ve becerilerin kazandırılması da amaçlanmaktadır (Altun, 2014). Genel amaçlar doğrultusunda, okullarda matematik dersinin niçin öğretildiği ve süreç sonunda ne kazandırılacağı belirlenir (Baki, 2014). Buna göre ilkokul matematik eğitiminin genel amaçlarına bakacak olursak;

- Matematiksel kavram ve sistemleri anlayabilme, ilişki kurabilme ve günlük yaşamda kullanabilme,
- İleri bir eğitim için gerekli matematiksel bilgi ve beceri kazanabilme,
- Tümevarım ve tümdengelim çıkarımları yapabilme,
- Problem çözerken, kendi matematiksel düşünce ve akıl yürütmelerini kullanabilme,
- Matematik terimlerini ve dilini doğru kullanabilme,
- Zihinden işlem yapabilme ve tahmin edebilme,
- Problem çözme stratejilerini günlük yaşamda karşılaştıkları problemlere uygulayabilme,
- Matematiksel modelleme yapabilme, modelleri sözel ve matematiksel olarak ilişkilendirebilme,
- Matematiğe karşı olumlu tutum ve özgüven geliştirebilme,

- Matematiğin gücünü takdir edebilme,
- Matematik ile entelektüel meraklarını ilerletebilme ve geliştirebilme,
- Matematiğin ve matematik tarihinin insan gelişimindeki önemini kavrayabilme,
- Sistemli, dikkatli, sabırlı ve sorumlu olma yetisi kazanabilme,
- Araştırma yapma, yeni birşeyler üretme inancını geliştirebilme,
- Matematik ve sanat ilişkisi kurabilme şeklinde on beş tane genel amaç bulunmaktadır (TC MEB, 2009).

Eğitim programı geliştirme süreci; belirli bir amaç doğrultusunda, bir araya gelmiş alanında uzman kişilerce oluşturulmaktadır (Hewitt, 2018). Ülkemizde ilkokulun temel amaçları, Kuzey Kıbrıs Türk milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun şekilde belirlenmektedir. Bu amaçlar, TEPGP kapsamında 2016 yılında aşağıda verildiği gibi güncellenmiştir:

- Öğrencilere, Atatürk ilkelerini ve milliyetçiliğini benimseterek, toplumsal mücadelemizin nedenlerini öğretmek,
- Çocukların, iyi ve faydalı yurttaş olmaları için temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıklarını benimsetmek,
- Çocukları, ilgi ve yetenekleri yönünde yetiştirerek, toplumsal hayata ve üst öğrenime hazır hale getirmek,
- Çocuklara doğruyu, güzeli ve iyiyi görebilme yetisini kazandırmak ve onlarda, işbirliği, yardımlaşma, arkadaşlık ve insan sevgisi gibi duyguları yaratmak,
- Çocukları bilgi ve teknoloji okuryazarı olan ve ekonomik koşulların farkında olan bilinçli bir üretici ve tüketici olarak yetiştirmek (MEB, 2016b).

Ders kitabı, öğretim programında önemli bir yer tutmaktadır ve öğretim programı ile ders kitabının örtüşmesi gerekmektedir (Yanpar Yelken, 2017).

2.2 Ders Kitabının Tanımı ve Özellikleri

Ders kitabının bir takım tanımları yapılmıştır. Ders kitabı örgün ve yaygın olarak eğitim veren okullarda uygulanmak için, içeriği öğretim programlarına bağlı olarak düzenlenen, gerektiği taktirde basılan yazılı ürünlerdir (TC MEB, 2009). Demirel ve Kiroğlu (2006), ders kitabını eğitim programı için hazırlanan, öğrenme amaçlı kullanılan ve içerisinde hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme değerlendirme bölümleri olan bir ders materyali olarak tanımlamıştır (Akt., Çakır, 2009).

Ünsal ve Güneş (2004) ders kitabını, öğretim programının sahip olduğu konuları belli bir düzen çerçevesinde sunan ve öğrenciye bilgi kaynaklığı yapan ve eğiten yazılı materyaller, Gülersoy (2013) ise, eğitimde önemli rol oynayan ve kitabı ilgili dersin öğretilmesi için ilgili sınıf seviyesine paralel olarak basılan, içerik bakımından öğretim programıyla örtüşen, gerekli kontrolleri yapılmış ve izinleri alınmış öğretim materyalleri olarak tanımlamaktadır. Ders kitapları son zamanlarda eğitimde öğretme öğrenme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılan en önemli yardımcı araç olarak kabul edilmektedir (Tutak ve Güder, 2012).

Bir kitabın ders kitabı olabilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekir. Dane, Doğar ve Balkı'ya (2004) göre, ders kitabı öğrencinin öğrendiği bilgiyi istediği zaman gözden geçirmesine imkân sağlamalı, öğretmenin sözler olarak anlattıklarında yer alan boşlukları gidermeli ve eksik yerleri tamamlamalı; ayrıca,

öğrencinin derse olan ilgisinin devamlılığını sağlamalı ve bakış açısının genişlemesine yardımcı olmalıdır.

Ders kitapları hem öğretmenler hem de öğrenciler için ortak kaynak özelliği taşımakta, öğrencilerin ne öğreneceğine ve öğretmenlerin ne öğreteceğine kılavuzluk etmekte ve böylece öğretme öğrenme süreci içerisinde dersin amacına ulaşmasını sağlamaktadır (Gümüş, 2004). Ders kitaplarında yer alan bilgiler resmi olarak öğretim programıyla belirlenir ve öğretmen kendi düşüncelerini hiçbir suretle öğretim programı ve dolayısıyla kitaba entegre edemez (Sevimli ve Kul, 2015).

Ders kitaplarını hazırlayan kişiler; kitabın en çok öğrenci düzeyine uygunluğuna, konu sıralamasına ve herkesin anlayacağı bir dile sahip olup olmadığına dikkat etmelidir (İşman, 2015).

2.3 Matematik Ders Kitabının Öğretimdeki Önemi ve Faydaları

Öğretim ve öğrenme sürecinde matematik ders kitabı birçok açıdan önem arz etmektedir.

Ders kitapları eğitime gözle görünmeyen pek çok fayda sağlamaktadır. Bu faydaların en başında öğretmene rehberlik etmesi ve öğretmen için birincil kaynak materyali görevi üstlenmesi gelmektedir (Yapıcı, 2004). Sefa'ya (2009) göre ise, ders kitabı önemlidir. Çünkü; öğretim programında yer alan kazanımları ve hedefleri bütün haliyle öğrencilere sunar; tekrar, pekiştirme, sınava hazırlanma, kendi kendilerine çalışma imkanı sağlar; ayrıca kullanışlı ve ekonomik bir araçtır.

İşman'a (2015) göre, ders kitapları her öğrencinin sahip olduğu ve defalarca kullanılabildiği için eğitim öğretim faaliyetlerinde hem öğretmen hem de öğrenci

tarafından etkili olarak kullanılabilen bir materyaldir. Aynı zamanda, ders kitapları basit yapılı olmasına rağmen uzun süre saklanması mümkün olan ve etkili öğrenmeyi sağlayan bir araçtır.

Valverde ve arkadaşları (2002), ders kitaplarının öğretim programındaki yerinin uygulama kısmında olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenin ders kitabını aktif olarak kullanması öğretim programının sınıf içinde uygulanabilmesi açısından önemlidir (Akt. Bingölbali, Gören ve Arslan, 2016).

Ders kitabı tüm okullarda kullanılan hem öğretmen hem de öğrenci için ortak bir öğretim aracı ve kılavuzdur, öğrenciler için etkili bir matematik öğretimi gerçekleştirilmesinde iyi bir matematik kitabına ihtiyaç duyulur (Semerci ve Semerci, 2004).

Ders kitapları öğretmene ve öğrenciye birçok fayda sağlamaktadır. Öğretmenin derslerinin fazla olduğu durumlarda verimini olumlu kullanması, öğretmenin kitabı ödev kaynağı olarak kullanması, öğretmenin yıllık ve günlük planlama yapmada ders kitabını kullanması öğretmene sağladığı yararlarıdır. Bunun yanında, öğretmenin sözel olarak anlattığı dersi öğrencinin tamamlamasına olanak sağlaması ve öğrencinin gerek duyduğu zaman konulara göz atmasını sağlaması öğrenciye sağladığı yararlarıdır (Şahin, 2004).

2.4 Matematik Ders Kitabının İçerik Özellikleri

Literatürde matematik ders kitaplarının bir takım içerik özelliklerine değinilmiştir. Yalın'a (1999) göre, yazılı materyalde üç temel boyut bulunmalıdır. Bunlar materyalin okunabilirliği, materyalin içeriği ve materyalin tasarımıdır (Akt. Ünsal ve Güneş, 2004). İçerik, eğitim programının temel aldığı eğitim felsefesinin bağlı

olduğu kavram, olgu, ilke, yaklaşım, ölçüt, teorik yapılar, kuramlar, genellemeler gibi öğeleri sistemli bir şekilde birleştirmektedir (Yanpar Yelken, 2015).

Ders kitabı içeriği, ilgili dersin eğitim ve öğretim programlarını kapsar, ilgili derse göre ünite, konu, bölüm ve temalar içerikte programla aynı ölçütlerde kullanılır (MEB, 2012). Şeker'e (2012) göre, içerik öğrencilerin amaçlarını gerçekleştirmek için vasıta görevini üstlenen seçilmiş ve düzenlenmiş bilgiler bütünüdür. İçeriğin yegane değişmez ilkesi, amaçlara uygun olarak seçilmesidir. İçeriğin öğretim için düzenlenirken önem boyutunun ne kadar olduğuna, nitelik seviyesine, kullanım aralıklarına, evrenselliğine, tutarlılık seviyelerine, zorluk boyutunun ne kadar olduğuna ve geçerlik ve güvenirlik seviyelerine dikkat edilmelidir (Fer, 2009). Matematik ders kitaplarının içeriği; öğretim programı ile örtüşmeli, ders kazanımları ile paralellik göstermelidir. Kitap içerik boyutları (konu, ünite) ise öğrencilerin bulundukları sınıf düzeyine uygun ve yeterli olmalıdır (Taşdemir, 2011a).

Ders kitabı içeriğinin aşağıdaki sorulara yanıt vermesi gerekmektedir (Başaran, 2008):

1. Ders kitabının içeriği okulun programına ve öğretmenin yıllık planına uygun mu?
2. Kitabın konuları bilimsel içeriğe ve öğrenme basamaklarına göre hazırlanmış mı?
3. Kitabın düzeni öğrencilerin ilgisini çekiyor mu?
4. Kitabın içeriğinde, içindekiler kısmı ve konuları gösteren bölümler mevcut mu?

Ders kitabı içeriğinin; günlük yaşamdan seçilen değişik ve farklı olayların resim, fotoğraf, karikatür, öykü ve bunlar gibi durumları harmanlayarak öğrencinin konuyu daha iyi kavramasına yardımcı olması, içerikte yer alan örnek, açıklama ve ipuçlarının öğrencinin zihninde matematiksel alt yapısını sağlaması ve ünitelerin ve etkinliklerin anlamlı olarak ard arda gelmesi de önemlidir (Keleş, 2014).

Toptaş, Elkatmış ve Karaca'ya (2012) göre, ders kitaplarının içeriğinde ülke genelinde yapılan merkezi sınavlara ve uluslararası yapılan sınavlara hazırlık niteliği taşıyan sorular bulunmalıdır. Aksi takdirde, öğretmenler yardımcı kaynak olan test kitaplarını öğrencilere kullandırmakta ve ders kitapları geri plana düşmektedir. Gökçek ve Karadeniz (2013) ise ders kitaplarının içerisinde yeterince değişik soruların ve çözümlerinin olmadığını, öğrencilerin kitapları verimli kullanamadıklarını ve üniversite sınavına hazırlanırken diğer kaynakları kullandıklarını belirtmiştir.

2.5 Matematik Ders Kitabının Biçim Özellikleri

Ders kitabının biçim özelliklerinde bulunması gereken en önemli unsurlar görsel tasarım yani yazı tipi, resim, grafik, tablo, dil ve anlatımdır. Bu unsurların çocukların yaşına ve seviyesine uygun olması gerekmektedir (Gülersoy, 2013).

Uluişik'a (2008) göre, biçimi etkileyen faktörler metinsel tasarım, görsel öge tasarımı, sayfa tasarımı, kapak tasarımı, içerik tasarımı ve üretime yönelik dış yapı tasarımıdır. Görsel ve içerik tasarımının öğrencilerin özelliklerine uygun ve onlara zarar vermeyecek nitelikler taşıması gerekmektedir.

Ders kitaplarının yazı büyüklüğü hedef kitleye uygun olarak tasarlanmalı, baskı kalitesi iyi ve okunaklı olmalı, kullanılan kavramlar öğrenci düzeyine hitap etmeli,

güncel bilgiler içermeli ve uygun görsel öğeler ile pastel renkler kullanılmalıdır (İşman, 2015).

Matematik ders kitaplarının ön kapağında; kitabın adı, okul türü, sınıfı, ilgili hizmet birimi veya yayınevinin, varsa pedagojik esaslara uygun amblemi ve dersin özelliğini yansıtan kapak düzeni kullanılır. İç kapağın ön yüzünde, kitabın adı, okul türü, sınıfı, yazarın/yazarların adı ve soyadı, varsa akademik ünvanı, başvuru sahibinin adı veya adresi, varsa pedagojik esaslara uygun amblemi yer alır. İç kapağın arka yüzünde, yazar/yazarların dışındaki kitabı hazırlayanların adı ve soyadı; arka kapakta sınıf seviyesi dikkate alınarak sağlık, beslenme, trafik ve çevre ile ilgili yazılı ve görsel tasarımlar sayfayla uygunluk sağlayacak şekilde yer alır. Kapak sayfasını takip eden sayfada, ön yaprak yüzünde Türk Bayrağı ile birlikte İstiklal Marşının ilk iki kıtası; yaprağın arka yüzünde Öğrenci Andı; üçüncü yaprağın ön yüzünde Atatürk resmi ve resmin alt kısmında Mustafa Kemal Atatürk yazısı bulunur. İçindekiler bölümü, ilgili sınıf için uygun olan yazı boyutunda olur ve beş sayfayı geçmez (MEB, 2012).

Kızılçaoğlu'na (2003) göre, ders kitapları, öğretim programlarına bağlı olarak çağdaş bir yapıda, eğitim öğretimi aktif olarak gerçekleştirecek şekilde tasarlanmalı, öğretme-öğrenme etkinlikleri içermeli ve gelişmiş ülkelerde kullanılan ders kitaplarının düzeyine yakın olmalıdır.

2.6 Matematik Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Özellikleri

Ölçme değerlendirmenin temel amacı, öğretmenin dersini işlerken öğrencilerin gelişimlerini ve öğrenmelerini takip etme ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre öğrenme ortamlarını düzenlemeye yardımcı olmaktır (MEB, 2015).

Ölçme, ölçülmek istenen özelliğin gözlenmesi ve gözlem sonuçlarının sayılarla belirtilmesidir. Değerlendirme ise öğrencilerin hangi davranışları ne düzeyde kazandıklarının tespit edilmesidir (Baykul, 2016). Ölçme değerlendirme, öğrencilerin gözlemlemeye değer bulduğumuz istendik davranışları kazanıp kazanmadıklarına karar verilmesidir. Her davranış ölçen bir ölçme aracı ya da test maddesi yardımıyla, davranışın ne ölçüde öğrenildiği ortaya çıkarılmalıdır (Özçelik 2010).

Tekin (2009) ölçme kavramını betimleme olarak ifade etmiş, değerlendirme kavramını ise eski ve yeni bilginin karşılaştırılarak yargıya ulaşması olarak tanımlamıştır. Ölçme ve değerlendirme ile öğrenme sonucunda, öğrencilerin yeni bilgiler öğrenerek önceki bilgilerini ne kadar geliştirdiklerini anlamak hedeflenmektedir. Ölçme için değişkenlere ihtiyaç vardır. Değerlendirmenin tanımı ise, ölçmeden elde edilen sonuçların bir kriter (ölçüt) ile kıyaslanarak yargıya dönüştürülmesidir. Değerlendirme süreci; ölçme sonucu, ölçüt (kriter) ve karar verme yani sonuca ulaşma basamaklarından oluşur.

Ölçme değerlendirme yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Özellikle ölçme aracı yoklanacak davranışla ilgili olmalıdır, sorular açık ve anlaşılır olmalıdır, ölçme değerlendirmenin hangi amaçla yapılacağı belirlenmelidir (Özçelik, 2010). Ölçme değerlendirme araçlarının geçerlik, güvenirlik ve kullanılabilirlik niteliklerini taşıması gerekmektedir (Baykul, 2016).

2.7 Matematik Ders Kitabının Kullanım Özellikleri

Ders kitabı; kullanım kolaylığı sağladığı için, her öğrencinin sahip olduğu için, sürekli kullanılabilen ve her an kullanılabilecek bir araç olduğu için önemlidir (Seven, 2001).

Ders kitabı; öğretmen ve öğrencinin hem sınıf içinde hem de sınıf dışında faydalandığı ortak bir materyal olup, yeni öğrenilecek bilgilerin önceden öğrenilen bilgilerle harmanlanarak konular arasında bütünlük sağlanarak öğrencilerin anlama becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu sebeple, öğretmenin dersin içeriğini belirlerken ve programı takip ederken ders kitabını kullanması gerekmektedir (Batur, 2010).

Işık'a (2008) göre, öğretmenler matematik ders kitabını ders sırasında sürekli kullanmayı tercih etmemekte ve bunun yerine sınavlara hazırlık test kitaplarını kullanmaktadırlar. Ders kitaplarının kullanım amacı, konu veya ünite sonu sorularını ödev vermektir. Ders kitabı kullanımını olumsuz olarak en çok etkileyen faktör ise öğrencilerin yaş seviyesine göre girecekleri merkezi sınavlara hazırlık aşamasında yeterli olmamalarıdır.

Karakelleoğlu (2007) kitapların okullardaki tek kaynak olması ve materyal eksikliği gibi sebeplerden dolayı kullanıldığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra, ders kitaplarının öğrencileri ezberci eğitime yöneltmeden farklı eğitim materyalleri ile desteklenmesi gerektiğini ve ders kitabının nasıl kullanılacağını öğrencilere kapsamlı bir şekilde açıklanması gerektiğini belirtmiştir.

2.8 İlgili Araştırmalar

İlköğretim matematik ders kitapları ile ilgili yurtdışında bir takım araştırmalara rastlanırken ülkemizde hiç araştırmaya rastlanmamıştır.

Dane, Doğan ve Balkı (2004) ilköğretim 7. sınıf matematik ders kitaplarının değerlendirmesini yapmışlardır. Araştırma örneklemini iki grup oluşturmaktadır. Birinci grup, Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik

Anabilim dalında okuyan dördüncü sınıf öğrencileridir. İkinci grup ise, Erzincan'da bulunan farklı ilköğretim okullarında görev yapan 14 matematik öğretmenidir. Veriler, nicel veri toplama aracı olan likert tipi anket ile toplanmış ve betimsel olarak analiz edilmiştir. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının oluşturduğu grup ile öğretmenlerin oluşturduğu gruptan elde edilen verilerde biçimsel görünüm, içerik ve öğretim strateji, yöntem ve teknikleri açısından farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Karakelleoğlu'nun (2007) ilköğretim 4. sınıf matematik ders kitabına ilişkin olan araştırmasında, öğretmen, öğrenci ve uzman görüşleri incelenmiştir. Araştırmada, ders kitapları ile ilgili durum tespiti yapmak ve ders kitabı değerlendirme ölçeği geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini; Tekirdağ'a bağlı 20 ilköğretim okulunda görev yapan 46 öğretmen ve bu okullar içerisinde 310 4. sınıf öğrencisi ve Tekirdağ Milli Eğitim Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda görevli 10 uzman (ilköğretim müfettişleri) oluşturmuştur. Betimsel araştırma yöntemi özelliklerini taşıyan araştırmada, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri iki farklı anketle; uzmanların görüşleri ise görüşmelerle toplanmıştır. Araştırma sonucunda ders kitabının öğrencilerin günlük yaşantıları, çevre ve ihtiyaçları ile ilgili olması, kitaptaki problem çözme ve sonuç çıkarma etkinliklerine yer verilmesi ve problemlerin öğrenci seviyesine uygun düzenlenmesi ile ilgili olumsuzlukların mevcut olduğu belirtilmiştir. Öğrenciler, ders kitabının görsel düzenine ilişkin olarak eksikliklerin büyük oranda az olduğu görüşünü bildirirken, öğretmenler öğretmen kılavuz kitapları ile ilgili olumlu görüşler ifade etmiştir. Uzmanlar ise, öğretimin deneme yanılma ve yaparak yaşayarak öğrenme ortamlarına uygun olarak tasarlanması gerektiğini ve ders içerisinde öğretim araçlarının kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Işık (2008), ilköğretim ikinci kademesinde matematik öğretmenlerinin matematik ders kitabı kullanımını etkileyen etmenleri ve beklentilerini açıklayan bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma örneklemini Erzurum il merkezindeki ilköğretim okullarından seçilen 93 matematik öğretmeni oluşturmuştur. On dokuz soru içeren anket verileri yüzde ve frekans analizleri ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, ders kitabının kullanma süre ve olasılığının az olduğu, geçen senelerde ise giderek azaldığı, ders kitapları içerisinde yer alan pekiştirme sorularının ve problemlerin az olduğu, ders kitabının çoğu zaman ödev vermek için kullanıldığı ve ders kitabının merkezi sınav sistemine (Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı) hazırlamada yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Arslan ve Özpinar (2009) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim 6. sınıf matematik ders kitapları öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Betimsel araştırma yöntemine göre desenlenen çalışmada, doküman incelemesi ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla veriler toplanmıştır. İki tane 6. sınıf ders kitabı incelenmiş ve 13 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Araştırmada, doküman incelemesi yapılırken, kitaplar 6 boyutta incelenmiştir. Bunlar: programa uygunluk, hazırlık soruları, ölçme ve değerlendirme, bilimsel içerik, dil ve anlatım, görsel düzen, tasarım ilke ve öğeleridir. Doküman incelemesi ile yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; ders kitapları programa uygunluk boyutuna göre ele alındığında, içeriğin çoğunlukla konu alanı ve günlük yaşamla ilişki kurulacak şekilde oluşturulduğu görülmüştür. Programa uygun bilgi, beceri ve tutumları kazandıracak etkinliklerin mevcut olduğu söylenmiştir. Mevcut etkinliklerin bazı kısımlarında ön bilgilerin gerekli olduğu görülmüştür. Ölçme değerlendirme boyutunda ise, bilgi kavrama ve uygulama basamağında olan soruların bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bilimsel içerik yönü

incelendiğinde, içeriğin öğrenci ilgisini çektiği; etkinlik ve örneklerin yeterli olduğu; ve gereksiz bilgi, ayrıntı ve yanlışlıklardan uzak kaldığı belirtilmiştir. Dil ve anlatım olarak; öğrencilere uygun olduğu, fakat arada kullanılan sözcüklerin öğrenci düzeyine uygun bulunmadığı gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda, kitapların hazırlanmasında öğrenci düzeyinin ve öğretmen görüşlerinin göz önüne alınmasına ve güncel teknolojilerin kullanılmasına ilişkin öneriler yapılmıştır.

Çakır (2009) tarafından yapılan bir araştırmada, ilköğretim 5. sınıf matematik ders kitapları öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Araştırmaya 135 sınıf öğretmeni ile 560 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 69 sorudan oluşan öğretmen anket formu ve 31 sorudan oluşan öğrenci anket formu kullanılmıştır. Bu araştırma ile; ders kitabının teknik, tasarım ve düzenleme boyutunun “olumlu”, ancak içerik, dil anlatım, ölçme değerlendirme boyutunun “kısmen olumsuz” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda ayrıca, ders kitabının kaliteli baskısı ve sağlam cildi olan, renkli, dikkat çeken, eğlenerek öğreten, öğrencinin kendi başına çalışırken verim alacağı şekilde konu anlatımı ve örnekler içerecek bir şekilde düzenlenmesi gerektiği yargısına varılmıştır.

Katipoğlu ve Katipoğlu (2016) yaptıkları çalışmada matematik öğretmenlerinin öğrenci ders kitaplarına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Nitel araştırma yöntemi kullanılan çalışmada, araştırmanın örneklemini Türkiye’nin çeşitli illerinde görev yapan, en az 5 yıl deneyimli, 15 matematik öğretmeni oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak 5 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve elde edilen veriler NVIVO programı ile içerik analizine tabi tutulmuş ve matematik öğretmenlerinin ders kitabı hakkındaki görüşleri 5 boyutta incelenmiştir. Bunlar: ders kitabının kullanım sıklığı ve amacı, ders kitabı içeriğinin yeterliliği, yardımcı kitap

kullanımı, ders kitabının hazırlanması ve ders kitabı kullanımıyla ilgili esnekliktir. Araştırma sonucunda, öğretmen görüşleri doğrultusunda ders kitaplarının konu anlatımı ve soru içeriği yönünden yetersiz olduğu ve öğretmenlerin yardımcı dış kaynak kullandıkları bulgularına ulaşılmıştır.

Sefa (2009), 7. sınıf ilköğretim matematik ders kitabını görsel, duyuşsal ve akademik yönden incelemiştir. Tarama yöntemi kullanılan araştırmada veriler likert tarzı 50 soruluk bir ölçekle toplanmıştır. Konya’da görev yapan 70 matematik öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma verileri 100 tam puan üzerinden değerlendirilmiştir. Görsel tasarım 68.24/100, duyuşsal yönü 68.51/100 ve akademik yönü 63.03/100 puan almıştır. Araştırma sonucunda 7. sınıf ilköğretim matematik ders kitabının görsel, duyuşsal ve akademik yönden öğretmenlerin beklentilerini karşılamadığı ve yeterli bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitabının ilgi çekici özelliklerinin artırılması, somut öğelere yer verilmesi, etkinliklerin çoğaltılması için önerilerde bulunulmuştur.

Aydın (2010) sekizinci sınıf matematik ders kitabı hakkında öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemek üzere Zonguldak ilçesinde bir araştırma yapmıştır. Doksan altı matematik öğretmeni ve 1277 sekizinci sınıf öğrencisi bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Alt problemler bağlamında nicel veri toplama araçları ile nitel veri toplama araçları birlikte kullanılmıştır. Nicel veri toplama aracı olan öğretmen anketinde 51 madde yer almaktadır. Ankette 4 değerlendirme ölçütü kullanılmıştır. Bunlar; ‘İçerik’, ‘Biçim’, ‘Ölçme Değerlendirme’ ve ‘Kullanım’ ölçütleridir. Öğrenci anketinin içeriğinde ise 19 madde ve 2 değerlendirme ölçütü yer almaktadır. Bunlar ‘Biçim’ ve ‘Kullanım’dır. Nitel veriler 8 öğretmen ve 7 öğrenciden görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın içeriğine ilişkin sonuçlarda, öğretmenlerin

çoğunluğu ders kitabının öğrencileri motive ettiğini, ünite amaçlarının uygun olduğunu, ön bilgi ve becerileri içerdiğini, hazırlık sorularının bulunduğunu olumlu görüş olarak belirtmişlerdir. İçeriğe ilişkin ise, okul dışında yapabilecek aktiviteler içermediği, bilgisayar destekli etkinliklerin bulunmadığı ve ezberci bir yapısının bulunması olumsuz görüş olarak yer almaktadır. Biçimine ilişkin sonuçlarda ise, ders kitabının ön kapak, cilt, sayfa kalitesi, yazım ve noktalama işaretleri, resim, şema, tablo ve grafikler açısından öğrenciler için uygun olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında, ölçme değerlendirme boyutunda yeterli sorular bulunmadığından ve merak uyandırıcı soruların yer almadığından bahsedilmiştir. Ders kitaplarının kullanımına ilişkin bulgularda ise, ders kitaplarının konu takibi, örnek soru çözümü, ödev verilmesi için ana kaynak olarak ders içerisinde yer aldığı, fakat Seviye Belirleme Sınavı (SBS) gibi sınavlara hazırlamada yetersiz kaldığından hazırlık dergilerinin ve yaprak testlerin yardımcı kaynak olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Özet olarak; araştırmadan ders kitabının içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarında “orta düzeyde” olduğu ve ders kitabının bilgisayar destekli eğitime daha uygun olması gerektiği ve ölçme değerlendirme açısından daha kapsamlı olması gerektiği sonuçları çıkmıştır.

Yıldırım (2010), 7. sınıf matematik öğretmenlerinin öğretmen rehber kitabı hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Araştırma Türkiye’de ders kitabının matematik müfredatı ilkelerini ve yaklaşımlarını incelemeyi ve ne kadar faydalı olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma rastgele seçilen 10 ortaöğretim matematik öğretmeni ile Türkiye’nin farklı şehirlerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenler rehber kitaba ilişkin olumlu görüşler bildirmiştir ve içeriğinin yeniden düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Taşdemir (2011a) tarafından yapılan araştırmada, ilköğretim 1. kademede okutulan matematik ders kitapları öğretmen görüşlerine göre incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 87 sınıf öğretmeni oluşturmuş ve veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve 3 bölümden oluşan 26 maddelik bir anket kullanılmıştır. Anket çözümlenmesi SSPS 10.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Bitlis ilköğretim okullarında uygulanan araştırmada elde edilen bulgulara göre, ders ve çalışma kitaplarının genel nitelikleri taşımasına rağmen; katılımı sağlama, görsel, teknolojik materyallerin kullanımı ve kazanımların uygulamayla bütünlük taşıması gibi noktalarda “yetersiz” veya “kısmen yetersiz” olduğu ortaya çıkmıştır.

Taşdemir (2011b) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ortaöğretim 10. sınıf matematik ders kitabı bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Kırk sekiz matematik öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Gerçekleştirilen çalışmada bilimsel araştırma yöntemlerinden nicel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Araştırma, araştırmacı tarafından geliştirilen 20 maddelik anket ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda, matematik ders kitabının öğretim programını kapsadığı ve ölçme değerlendirme kısmının yeterli olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, bulgularda matematik ders kitabının içeriğinin öğrencinin güncel hayatta kullanabileceği niteliğe sahip olmadığı ve bilimsel düşünme ve araştırma yetisi kazandırmadığı tespiti yer almaktadır.

Tutak ve Güder (2012) tarafından yapılan araştırmada, Elazığ il merkezinde 5. sınıf öğretmenlerinin matematik ders kitabı hakkındaki öğretmen görüş ve düşünceleri tespit edilmiştir. Yapılan araştırmaya 110 5. sınıf öğretmeni katılmıştır. Nicel araştırma yöntemiyle desenlenen çalışmada veri toplama aracı olarak “Matematik Ders Kitabı Hakkındaki Öğretmen Görüşleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma

sonunda, öğretmenlerin matematik ders kitabını temel kaynak olarak kullandıkları, ölçme değerlendirme etkinliklerini yetersiz buldukları, ayrıca 5. sınıf öğretmenlerinin matematik ders kitabı ile ilgili görüşlerinde mesleki tecrübe ve mezun oldukları okul gibi değişkenlere göre de anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bulut ve Tertemiz (2013) tarafından yapılan çalışmada, ilkokul matematik kitaplarının kullanımına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak, “Matematik Ders Kitaplarının Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi” ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. 519 sınıf öğretmenine anket, 10 sınıf öğretmenine yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin çoğunluğunun matematik ders ve çalışma kitabını devamlı kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin matematik kılavuz kitaplarını kullanmalarının ise mezun oldukları okul, meslekte geçirdikleri süre ve görev aldıkları okulların koşullarına göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bunun yanı sıra; araştırmada, öğretmenlerin matematik ders kitabı kullanımının okuttukları sınıf seviyesine ve mezun oldukları programlara göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bulut (2013) ilkokul matematik kitaplarının kullanımına ilişkin sınıf öğretmeni ve öğrenci görüşlerini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmada “Matematik Kılavuzu, Ders ve Çalışma Kitaplarının Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi” ile “Matematik Ders ve Çalışma Kitaplarının Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri Anketi” kullanılmıştır. Öğretmen anketinde 27 madde yer almaktadır. Bu maddelerin 9 tanesi öğretmen kılavuz kitaplarına, 11 tanesi ders kitaplarına, 7 tanesi de çalışma kitaplarına ilişkindir. Öğrenci anketinde ise, 22 madde yer almaktadır; ders kitaplarına ilişkin 13 ve çalışma kitaplarına ilişkin 9 maddeden oluşan sorular

yer almaktadır. Araştırma örneklemini 519 sınıf öğretmeni ve 1015 dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin çoğunluğunun matematik kılavuz, ders ve çalışma kitaplarını devamlı olarak kullanırken, öğrencilerin çoğunluğunun ders ve çalışma kitabını düzenli olarak ödev yaparken veya konuyu takip ederken kullandıkları tespit edilmiştir.

Şişman ve Akkaya (2017) çalışmalarında ortaöğretim 9. sınıf matematik ders kitaplarını, ortaöğretim matematik dersi öğretim programına uygunluğu açısından incelemeyi amaçlamışlardır. Doküman incelemesi yoluyla veri toplanan bu çalışma nitel araştırma yöntemi özelliklerini taşımaktadır. Veri toplama aracı olarak “Ortaöğretim Matematik Dersi Kitabı İnceleme Yönergesi (K-DKİY)” kullanılmıştır. Araştırmada; Milli Eğitim Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile TÜBİTAK arasında imzalanan Eğitimde İşbirliği protokolü kapsamında hazırlanan Milli Eğitim Bakanlığı yayınevine ait ders kitabı ile Dikey yayıncılık tarafından hazırlanan kitabı karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, Milli Eğitim Bakanlığı yayınevine ait ders kitabı ve Dikey yayıncılık tarafından basılan ders kitaplarının genel anlamda öğretim programı kazanımlarına uygun olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, Dikey yayıncılık ders kitabının içerik bakımından Milli Eğitim Bakanlığı yayınevi ders kitabına göre, öğretim programına daha uygun olduğu, fakat Dikey yayıncılık ders kitabının eğitim durumları açısından Milli Eğitim Bakanlığı yayınevine ait ders kitabına göre daha zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı yayınevine ait ders kitabının sınama durumları açısından daha iyi olduğu ve küçük eksiklikler haricinde öğretim programına uygun tasarlandığı görülmüştür.

Hadar'ın (2017) 'Öğrenilmesi için fırsatlar: matematik ders kitapları ve öğrencilerin başarıları' isimli araştırmasında ders kitaplarının eğitimde nasıl işlev gösterdiği araştırılmıştır. Araştırmada İsrail'de Arap toplumunda öğrenciler tarafından kullanılan iki tane 8. düzey matematik ders kitabı değerlendirilmiştir. Bu ders kitapları Ders Kitabı A ve Ders Kitabı B şeklinde kodlanarak incelenmiştir ve ders kitabı A'nın ders kitabı B'ye göre daha fazla bilişsel güç gerektirdiği bulunmuştur.

Yapılan alan yazın incelenmesinde, Türkiye'de matematik ders kitaplarına ait birçok araştırmanın bulunduğu fakat çoğu araştırmanın ortaöğretim düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmaların, öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemek ve öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirme yapmak üzerine yoğunlaştığı ve Türkiye'nin farklı bölgelerinde yapıldığı görülmektedir. Bunun yanında, yurt içinde ilköğretim matematik ders kitabının incelenmesine yönelik herhangi bir çalışma yapılmadığı, Türkiye'de ise çoğunlukla nicel araştırma yöntemiyle yapılan çalışmalar olduğu görülmüştür. Bir takım araştırmalarda karma ve nitel araştırma yöntemleri de uygulandığı tespit edilmiştir. Veri toplama aracı olarak çoğunlukla ölçek ve görüşme formu kullanılmıştır. Çok az araştırmada ise doküman analizi ile uzman görüşü kullanıldığı görülmüştür.

Sonuç olarak, KKTC'de ilkokul 3. sınıf matematik ders kitabını inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamış olmasından, ilkokul 3. sınıf matematik ders kitabını içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutları açılarından karma araştırma yöntemiyle bütüncül olarak incelenmesinin alana ilişkin önemli bir boşluğu gidermeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bölüm 3

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri toplama süreci, veri analizi, geçerlik ve güvenirlik ve etik ilkelere ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.1 Araştırma Deseni

Bu çalışma, ilkokul 3. sınıf matematik ders kitabının hedef, içerik, biçim, kullanım ve ölçme değerlendirme boyutlarını kapsamlı bir şekilde incelemek için, hem nicel hem nitel veri kaynaklarından elde edilen verilere dayanan karma araştırma modellerinden yakınsayan paralel desende çalışılmıştır.

Karma araştırma tasarımı, nicel ve nitel yöntemleri bir arada kullanarak olguyu daha detaylı inceleyip daha iyi anlaşılmasına ve aynı zamanda genelleme yapılmasına yardımcı olmaktadır (Mertkan, 2015). Karma araştırmaların en önemli özelliği nicel veya nitel yöntemlerden birinin eksik yönünün diğer yöntem tarafından tamamlanması ve sonuçların daha doğru ve güvenilir olarak sunulmasına imkan sağlamasıdır (Uşun, 2012). Bunun yanı sıra, sayıları ve kelimeleri bir arada kullandığı için araştırma problemini açıklaması kolaylaşır (Creswell ve Plano Clark, 2015). Ayrıca, sübjektif ve objektif yaklaşımların birlikte kullanılması araştırmanın zenginleşmesi ve araştırmacının araştırma konusuna daha geniş bir perspektiften bakabilmesine katkı sağlamaktadır (Çepni, 2012). Bunun yanında, karma yöntem içeren araştırma verileri, olayları tek bir bağlamda sunma, analiz etme ve birleştirme olanağı sağlamaktadır (Çepni, 2012).

Yakınsayan paralel desen, nicel ve nitel verilere eşit ağırlık vererek eş zamanlı olarak veri toplamayı, ayrı olarak analiz etmeyi ve sonuçta birleştirmeyi sağlamaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2015). Bu desende, nicel ve nitel yöntemler eş zamanlı olarak birbirinden etkilenmeden, birbirlerinden bağımsız olacak şekilde yürütülür; bulgular karıştırılarak nicel ve nitel veriler olarak sunulur (Mertkan, 2015).

Bu bağlamda, bu çalışmada KKTC’de ilkokullarında kullanılan 3. sınıf matematik ders kitabının öğretmen görüşleri bağlamında hedef, içerik, biçim, kullanım ve ölçme değerlendirme boyutlarına göre yakınsayan paralel desene dayandırılarak ayrıntılı ve derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir.

3.2 Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, KKTC’nin Gazimağusa ve İskele ilçelerindeki ilkokullarında 3. sınıf matematik ders kitabını kullanan 50 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yapılarak belirlenmiştir. Amaçsal örneklem benzer özelliklere sahip kişilerin gruplara bölünerek araştırmaya dahil edilmesini (Çepni, 2012) ve zengin durumlar seçilerek araştırma amacının daha ayrıntılı şekilde ve belirli ölçütlerle açıklanmasını sağlar (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Yıldırım ve Şimşek (2016), ölçüt örnekleme yöntemini, belirlenmiş birbirine bağlı birçok ölçüte denk gelen tüm durumların çalışılması olarak tanımlamıştır. Araştırmanın ölçütü araştırmanın amacına bağlı kalınarak araştırmacının kendisi tarafından belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin belirlenmesi yapılırken kullanılan ölçüt, ilkokullarda 3. sınıf öğretmeni olmalarıdır. 2017-2018 öğretim yılında TEPGP kapsamında 3. sınıfların yeni matematik ders kitaplarının uygulamaya

girmemesinden dolayı tercih edilmiştir. İlkokullarda matematik dersleri sınıf öğretmenleri tarafından verilmektedir. Gazimağusa ve İskele ilçelerine bağlı okullarda 3. sınıf matematik ders kitabına ilişkin daha önceden yapılan bir çalışmaya rastlanmadığından bu bölgeler seçilmiştir. Gazimağusa ve İskele ilçelerine bağlı toplam 37 ilkokul ve bu ilkokullarda toplam 57 tane 3. sınıf öğretmeni bulunmaktadır. Çalışmaya 50 öğretmen gönüllü olarak katılmıştır. Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgi Tablo 3.1’de sunulmuştur.

Tablo 3.1: Çalışma Grubunun Özellikleri

Kişisel Bilgiler		Öğretmenler	
		N	%
Cinsiyet	Kadın	38	% 76
	Erkek	12	% 24
En Son Bitirdiği Eğitim Kurumu	Eğitim Yüksek Okulu	5	% 10
	Eğitim Fakültesi	37	% 74
	Yüksek Lisans	3	% 6
	Doktora	1	% 2
	Diğer	4	% 8
Çalışma Süresi	1-5 yıl	9	% 18
	6-10 yıl	12	% 24
	11-15 yıl	8	% 16
	16-20 yıl	8	% 16
	21 yıl ve üzeri	13	% 26

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğretmenlerin 38’i (%76) kadın ve 12’si (%24) erkektir. Öğretmenlerin çalışma süresine göre dağılımları

incelendiğinde, 9'unun (%18) 1-5 yıl, 12'sinin (%24) 6-10 yıl, 8'inin (%16) 11-15 yıl, 8'inin (%16) 16-20 yıl, 13'ünün (%26) ise 21 ve üzeri yıl görev yaptığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin en son bitirdikleri eğitim kurumlarına göre dağılımları incelendiğinde, öğretmenlerin 5'inin (%10) 'Eğitim Yüksek Okulu', 37'sinin (%74) 'Eğitim Fakültesi', 3'ünün (%6) 'Yüksek Lisans', 1'inin (%2) 'Doktora' ve 4'ünün (%8) 'Diğer' mezunu oldukları görülmektedir.

Bu araştırma, Gazimağusa ve İskele ilçelerine bağlı ilkokullarda görev yapan 3. sınıf öğretmenleri ile yapıldığından, çalışmadan elde edilen sonuçlar sadece bu çalışma grubuna genellenebilmektedir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada, nicel veriler likert tipi anket ve nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır.

3.3.1 Öğretmen Anketi

Nicel araştırma yaklaşımı ampirik yani sayısal olarak ifade edilen yaklaşımdır. Nicel yaklaşımda bilimsel bilgiler ile bilimsel olmayan bilgiler kesin ve net şekilde belirlenen sınırlarla birbirlerinden ayrılmıştır (Uşun, 2012). Nicel veriler toplanırken anket kullanımı çok fazla kişiye ulaşılmasını sağlamaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Thomas (1998) nicel veri toplama aracı olan anketi insanların hayat şartlarını, davranışlarını, inançlarını veya tutumlarını açıklamak için soruların oluşturduğu bir araç olarak ifade etmiştir (Akt. Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Uşun'a (2012) göre anket, bir konuya bağlı durum veya olguyu belirlemek için planlı bir şekilde tasarlanmış detaylı ve kapsamlı sorular bütünü olup belli kişi veya

grupların bir konu hakkındaki duygu, düşünce ve tecrübelerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Uşun, 2012). Anket ile araştırmacı daha çok bölgeye, daha büyük gruplara ve düşük maliyet ile araştırmasını yapabilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016).

Araştırmanın temel veri kaynağını anket soruları oluşturmaktadır (Bkz. Ek 1). Anket 3 kısımdan oluşmaktadır. Bu bölümler; ‘Kişisel Bilgi’, ‘Anket Soruları’ ve ‘Açık Uçlu Sorular’dır. Bu çalışmada, Aydın (2010) tarafından geliştirilen ‘İçerik’, ‘Biçim’, ‘Ölçme Değerlendirme’ ve ‘Kullanım’ olmak üzere 4 boyutu ve 54 maddesi bulunan “Sekizinci Sınıf Matematik Ders Kitabı Hakkında Öğretmen Görüşleri Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekte içerik boyutunun 6 tane alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar; ‘Amaçları Ortaya Koyma’, ‘Öğrenci Fikirlerini Dikkate Alma’, ‘Konuyla İlgili Olaylara Öğrencilerin İlgisini Çekme’, ‘Öğrencilerin Fikir Yürütmelerini Teşvik Etme’, ‘Öğrencilerin Matematik Gelişimini Değerlendirme’ ve ‘Matematik Öğrenme Ortamını Geliştirme’dir. Ölçekteki maddelerin 53’ü olumlu, 1’i ise olumsuzdur. Olumsuz madde: ‘Matematik ders kitabını fazla kullanmam’dır. Ölçek maddeleri boyutlara göre sınıflandırılmıştır. Maddelerin 26’sı ‘İçerik’, 11’i ‘Biçim’, 7’si ‘Ölçme Değerlendirme’ ve 10’u ‘Kullanım’ boyutuna ilişkindir. Aydın (2010), anket soruları için, Gün’ün 2009 yılında yaptığı “Ortaöğretim Dokuzuncu Sınıf Matematik Ders Kitabına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri” başlıklı araştırmasında bulunan 49 maddeden yararlanmıştır.

Beşli likert tipi olan ölçeğin, ‘Kesinlikle Katılmıyorum’, ‘Katılmıyorum’, ‘Kararsızım’, ‘Katılıyorum’ ve ‘Kesinlikle Katılıyorum’ seçenekleri bulunmaktadır. Bu seçeneklere, sırasıyla “1”, “2”, “3”, “4”, “5” puanları verilmiştir. Ölçeğin

güvenirlik katsayısı, Cronbach Alpha, 0.926'dır. Anket sonunda öğretmen görüşlerine yönelik açık uçlu sorular bulunmaktadır.

3.3.2 Öğretmen Görüşme Formu

Araştırmada nicel veri toplama aracının yanı sıra, nitel veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır (Bkz. Ek 2). Görüşme formu araştırma amacının tanımlandığı, soruların sıralandığı, kayıtların alındığı ve görüşmelerin nasıl başlayıp nasıl biteceğini içeren bir listedir (Uşun, 2012). Görüşme, gözlemleyemediğimiz veya anketlerle ulaşamayacağımız davranışlar, duygular veya insanların yaşantılarını nasıl yorumladıklarını tespit etmek için gerekli bir yöntemdir (Merriam, 2015). Yıldırım ve Şimşek (2016) görüşme yönteminin bireylerin duygu, düşünce, deneyim ve görüşleri hakkında bilgi edinmek için veri toplama sırasında sıkça kullanıldığını belirtmektedir.

Araştırmada, 3. sınıf matematik ders kitabı hakkında öğretmen görüşlerinin derinlemesine incelenebilmesi için, önceden belirlenmiş ifade ve soru ayrıntıları olmayan yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları, literatür taraması yapılarak (Merriam, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2016) ve Aydın (2010) tarafından geliştirilen “Sekizinci Sınıf Matematik Ders Kitabı Hakkında Öğretmen Görüşleri Ölçeği”ni göz önünde bulundurarak hazırlanmıştır. Sorular pilot çalışma yapılarak gerekli ifade değişiklikleri ve eklemeler yapılmış ve nitel çalışmalar alanında deneyimli olan doktor ünvanına sahip bir akademisyenden uzman görüşü alınarak sonlandırılmıştır.

Oluşturulan görüşme soruları öğretmenlerin matematik ders kitabının ‘İçerik’, ‘Biçim’, ‘Ölçme Değerlendirme’ ve ‘Kullanım’ boyutlarına ilişkin hem olumlu ve

olumsuz görüşlerini hem de ders kitabının geliştirilmesine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmaya odaklanmıştır.

3.4 Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama süreci Tablo 3.2’de belirtilen aşamalarda gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.2: Veri Toplama Süreci

	Süreç
1. Aşama	Literatür Taraması Anket İzni Alınması Görüşme Formunun Geliştirilmesi Gerekli Düzeltmelerin Yapılması
2. Aşama	Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığında İzni Alınması Etik Kuruldan İzni Alınması Görüşme Formu için Pilot Çalışma Yapılması Pilot Çalışmanın Analizinin Yapılması Uzman Görüşü Alınması Görüşme Formunda Gerekli Düzeltmelerin Yapılması
3. Aşama	Anket ve Görüşme Uygulamasının Yapılması

Araştırmanın ilk aşamasında, araştırma konusuna ilişkin kapsamlı bir literatür taraması yapılarak çalışmanın araştırma desenine karar verilmiştir. “Sekizinci Sınıf Matematik Ders Kitabı Hakkında Öğretmen Görüşleri Ölçeği”nin kullanılabilmesi için İsmail Aydın’ın tez danışmanı Prof. Dr. A. Erdal Coşkun’dan gerekli izin alınmıştır. Anketinin içeriğine paralel olarak görüşme formu hazırlanmış, uzman görüşü alınarak gerekli değişiklik ve düzeltmeler yapılmış ve görüşme formu pilot uygulama için elverişli hale getirilmiştir.

Görüşme sorularının konu ve anket içeriği ile örtüşmesi ve görüşme sorularının öğretmenler tarafından doğru anlaşılması, istenileni ölçmesi araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği açısından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu yüzden 2. aşamada uygulamaların yapılması için Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'ndan (Bkz. Ek 3) ve Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (Bkz. Ek 4) gerekli izin alınarak, her iki veri toplama aracı için pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. KKTC'nin Gazimağusa ilçesinde görev yapan, ilkokul 3. sınıf matematik ders kitabını kullanan 2 sınıf öğretmeni ile deneme görüşmeleri yapılmıştır. Öğretmenlere daha önceden araştırmanın konusu ve amacı hakkında bilgi verilmiş ve ses kaydı için gerekli izinler alınmış ve deneme görüşmesi olduğu söylenmiştir. Öğretmenlerle uygun zaman ve yer belirlenerek görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda ve uzman görüşünden alınan geri bildirimlerle, görüşme soruları yeniden düzenlenmiştir. Görüşme sorularına bir soru daha eklenmiştir. Elde edilen verilere bağlı olarak, görüşme formunun altıncı sorusu "Size göre, matematik ders kitabının geliştirilmesi gereken yönleri nelerdir?" eklenmiştir.

Araştırmanın üçüncü aşamasında; araştırmanın esas uygulaması, araştırmacının bizzat kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Gazimağusa ve İskele ilçelerinde bulunan ilkokulları 08:00 - 12.40 saatleri arasında ziyaret edilerek okul müdürleriyle görüşülmüş, öğretmenlerin ders saatlerine ve programlarına uygun olarak planlamalar yapılmıştır. Anket uygulamaları için okullara gidildiğinde ilk olarak okul müdürü ile ön görüşme yapılmış araştırmanın içeriği ve amacı ile ilgili bilgiler verilerek uygulama için gerekli izinler alınmıştır. Okul müdürlerinin rehberliğinde, okullarda görev yapan 3. sınıf öğretmenlerle ders aralarında görüşülmüştür. Öğretmenlere ilk olarak anket hakkında bilgi verilmiş, gönüllü öğretmenlere anket

için bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmış ve anketi doldururken soruları olduğu takdirde gerekli açıklamalar yapılmıştır. Veri toplama sürecinde anket ile veriler toplandıktan sonra, gönüllü öğretmenlerle görüşmeler yapmak için uygun olan saate birlikte karar verilmiştir. Görüşmeler yapılmadan önce öğretmenlere araştırmanın amacıyla ilgili bilgi verilerek, araştırmadaki tüm bilgilerin gizlilik ilkelerine bağlı kalınarak korunacağı ifade edilmiş ve görüşme için ses kaydı alınacağı belirtilerek onam alınmıştır. Öğretmenlere 3. sınıf matematik ders kitabının hedef, içerik, biçim, kullanım ve ölçme değerlendirme boyutlarına ilişkin sorular yöneltilmiş ve öğretmen görüşleri kaydedilmiştir. Görüşmeler sırasında öğretmenler gözlemlenmiş, soruların anlaşılıp anlaşılmadığı takip edilmiştir, gereken yerlerde yardımcı ipuçları verilerek öğretmenler yönlendirilmiştir. Görüşmelerde ilk olarak kişisel bilgilere ilişkin sorular sorulmuştur. Görüşmeler yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama süreci sonrasında elde edilen nicel ve nitel veriler, araştırma sorularına bağlı kalınarak analiz edilmiştir.

3.5.1 Nicel Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan grubun normal dağılım ve varyans homojenliği gösterdiği varsayılmıştır. Varyans, ölçümden elde edilen değerlerin ortalama değerden sapmalarının kareleri toplamının ölçüm sayısı ile orantı kurularak elde edilir (Çepni, 2012). Nicel veri analizi, bir gruba ait var olan özellikleri tespit etmek amacıyla yapılan çalışmalar için kullanılmaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Bu çalışmada nicel verilerin analizinde SSPS (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) 22.0 paket programı kullanılmıştır. Maddeler programa girilirken ‘Kesinlikle Katılmıyorum (1)’, ‘Katılmıyorum (2)’, ‘Kararsızım (3)’, ‘Katılıyorum (4)’ ve ‘Kesinlikle Katılıyorum (5)’ şeklinde tanımlama yapılmıştır. Verilerin analizi

yapılırken, Aydın'ın (2010) belirttiği aralıklardaki değerler - 1,00-1,79 aralığı 'Kesinlikle Katılmıyorum', 1,80-2,59 aralığı 'Katılmıyorum', 2,60-3,39 aralığı 'Kararsızım', 3,40-4,19 aralığı 'Katılıyorum' ve 4,20-5,00 aralığı 'Kesinlikle Katılıyorum' - kullanılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS programı ile istatistiksel, yüzde, frekans değerleri ve aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır.

3.5.2 Nitel Verilerin Analizi

Nitel verilerin analizi ise içerik analiz yöntemi ile yapılmıştır. İçerik analizinin kullanılmasındaki amaç birbiriyle bağlantısı olan verilerin belirli temalara ve kavramlara göre sınıflandırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Büyüköztürk ve diğerlerine (2016) göre, içerik analizi kurallara dayandırılarak oluşturulan kodlamaların filtrelenerek içeriğin kategorize edilmesi ve sistematığının oluşturulmasıdır.

İçerik analizinde verilerin kodlanması, temaların tespit edilmesi, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması aşamalarından faydalanılır. Bu sayede, araştırmayı okuyan kişilerin sonuçları anlayabilmesi ve yorumlayabilmesi sağlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yıldırım ve Şimşek (2016) içerik analizinin ulaşılan verileri açıklamayı ve ilişkiler kurmayı amaçladığını belirtmişlerdir. Kavramlar mantıklı bir şekilde düzenlenir ve açıklayıcı kategoriler saptanır. İçerik analizinde amaç uygulamadan elde edilen verileri açıklamak için kavramlara ve ilişkilere varmaktır (Merriam, 2015). Veriler önce kavramsallaştırılır daha sonra kavramlara bağlı olarak düzenlenir ve temalar oluşturulur (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Görüşmelerden elde edilen veriler belirli bir sistematığa göre analiz edilmiştir. Görüşme yapılan 11 öğretmen, gizlilik ilkesince Ö1, Ö2 ... Ö11 olarak kodlanmıştır. Nitel veri analizlerinde kodlama, delilleri gruplama ve düşünceleri geniş bir çerçevede birleştirme anlamındadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşmeden elde edilen ses kayıtları öncelikle bilgisayara kayıt edilmiş, bilgisayara kayıt edildikten sonra Word dosyasında yazılı metin haline dönüştürülmüş ve yazıcı ile kağıda aktarılmıştır. Yazılı ve basılı olarak elde edilen veriler üzerinde okumalar ve kodlamalar yapılmıştır (Bkz. Ek 5). Kodlamalar yapıldıktan sonra her katılımcı için transkriptler satır satır incelenmiş ve temalar oluşturulmuştur. Kodların oluşturulmasının ardından araştırma sorusu, amacı ve literatür dikkate alınarak, belirlenen kodlar tümevarımcı yaklaşım izlenerek listelenmiştir. Ortaya çıkan ortak kodlar ilgili araştırma sorusunun altında birleştirilerek tema ve alt temalar belirlenmiştir. Buradaki amaç doğrudan ve dolaylı olarak araştırma amacına ve sorusuna cevap verecek temaların tespit edilmesidir. Tespit edilen temalara bağlı olarak alt temalar ortaya çıkmıştır. Temalar ve alt temalar tablolar yardımıyla birleştirilmiş ve genel bir tablo ortaya çıkarılmıştır. Bu şekilde aşamalı olarak ilerlenmesindeki amaç, analiz sürecinin sistematik ve doğru bir şekilde gerçekleştirilmesidir. Temalar kendi aralarında ilişkilendirilip, kıyaslanarak daha da geniş boyut ve bakış açıları altına toplanır (Creswell ve Plano Clark, 2015). Elde edilen tema ve alt temalara ilişkin, uzman görüşü matematik ve fen bilimleri eğitimi alanında doktor ünvanına sahip bir akademisyenden alınmıştır.

3.6 Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırma sonuçlarının bilimsel olarak doğruluğunun ve inandırıcılığının sağlanması önemlidir. Bu amaçla, çalışmada bir takım yöntemler kullanılmıştır.

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin artırılması için iki farklı veri toplama yönetimi uygulanmıştır. Mertkan'a (2015) göre, yakınsayan paralel desende anket verileri ile görüşme verilerinin birbirlerini teyit edip etmediği ortaya çıkmaktadır. Çalışmadan elde edilen veriler tekrar incelenerek doğru olup olmadığı kontrol edilebilir (Merriam, 2015). Farklı veri kaynakları, farklı veri toplama ve analiz yöntemlerinin kullanılması araştırmadan elde edilecek sonuçların inandırıcılığının artırılmasına katkı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Geçerlik elde edilen verilerin, araştırma amacını ne kadar içerdiğini belirtmek için kullanılır. Araştırma problemi ile birebir örtüşecek ölçme aracının veya yönteminin kullanılması geçerliğin sağlanması için önemlidir (Çepni, 2012). Ölçmedeki test maddelerinin kapsamının amaçla paralel olması gerekmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Geçerliğin en önemli ölçütü ulaşılan verilerin detayları ile raporlaştırılması ve sonuçlara hangi yollarla ulaşıldığının belirtilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmacı tarafından oluşturulmuş yarı-yapılandırılmış görüşme soruları için uzman görüşü alınmıştır. Araştırma konusunun çeşitli boyutlarının incelenmesinin uzman kişilerden istenmesi, araştırmanın inandırıcılığının artırılmasını sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bunun yanı sıra, asıl uygulamadan önce görüşme soruları için pilot çalışma uygulanmıştır. Pilot çalışma, geçerlik ve güvenilirliği artırmak için alınan önlemlerin en önemlisidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmada toplanan verilerinin dış bir göz ile değerlendirilmesi ve araştırmacının araştırma süresince tutarlı davranışlar sergilemesi tutarlık kavramına bağlıdır. Toplanan verilerin teyit edilmesi ve mantık bağlamında sunulması ve ulaşılan

sonuçların toplanması araştırmanın güvenilirliği için önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda, hem pilot uygulamada hem de gerçek uygulamada sürekli olarak uzman görüşü alınmış, ihtiyaç durumunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bu sayede inandırıcılık ilkesinin sağlanması amaçlanmıştır (Merriam, 2015).

Güvenirlik kavramı bulguların ne kadar tekrar edilebileceğini belirlemek için kullanılmaktadır (Çepni, 2012). Araştırmanın ikinci kez uygulanması durumunda sürecin aynı sonuçları verip vermeyeceği güvenilirlikle ilgilidir. Araştırmalarda sağlanması gereken ilk koşul güvenirliliktir (Çepni, 2012). Bir ankette kullanılan maddelerin pozitif korelasyon vermesi tutarlılık olarak adlandırılır. Araştırmada yer alan anket İsmail Aydın'a ait bir anket olup güvenilirlik katsayısı 0.926'dır. Cronbach Alpha değeri maddelerin bütünle tutarlı olduğunun göstergesidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016).

Bilimsel araştırmaların gerçeklik oranının yüksek olması ve araştırmacının kendisine ait düşünce ve varsayımlarının olmaması gerekmektedir; yani nesnel olmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada anket ile toplanan veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiştir, görüşmeler ile elde edilen bulgular ise ayrıntılı şekilde analiz edilip, temalaştırılmıştır. Bulgular doğrudan alıntılar ile desteklenmiş ve yorum katılmadan sunulmuştur (Merriam, 2015).

3.7 Etik İlkeler

Etik, bilimsel araştırma yapılırken uyulması gereken ahlaki ve bilimsel kurallar bütünüdür (Ekiz, 2009). Bu araştırma bir takım etik ilkeler göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir.

Yapılan literatür çalışması sonucunda, araştırma ölçeğinin sahibi Aydın'dan (2010) ölçeği kullanabilmek için izin alınmıştır. Daha sonra, araştırmanın KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda gerçekleştirilebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Dairesi Müdürlüğü'nden yazılı izin alınmıştır (Bkz. Ek 3). Son olarak, Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (BAYEK) izin alınmıştır (Bkz. Ek 4).

Veri toplama sürecinde; çalışmada yer alan katılımcılara, anket ve görüşmeler uygulanmadan önce, araştırmanın amacı, içeriği hakkında kısa bilgiler verilmiş ve araştırmaya katılımlarının tamamen gönüllülük esasına dayandığı ve görüşme sürecinin kabul ettikleri takdirde kayıt edileceği vurgulanmıştır. Katılımcıların, gönüllü olarak araştırmaya katılmaları araştırma etiği için önem arz etmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Ayrıca, katılımcılara çalışmada açık isimlerinin kesinlikle kullanılmayacağı ve veri analizinde isimlerinin kodlanarak yer alacağı açıklanmıştır. Görüşme yapılacak öğretmenlere öncelikle bilgilendirilmiş onam formu verilmiş ve öğretmenlerden izin alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarının başka araştırmacılar tarafından ihtiyaç duyulacağı veya inceleneceği varsayılarak; tüm veriler yapılan tüm analizler ve kodlamalar muhafaza edilmektedir.

Bölüm 4

BULGULAR

Bu bölümde, ilkokul 3. Sınıf matematik ders kitabının içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarına göre incelemek için uygulanan ölçek ve görüşmelerden elde edilen bulgular araştırma sorularına bağlı olarak sunulmuştur.

4.1 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçerik, Biçim, Ölçme Değerlendirme ve Kullanım Boyutlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Aşağıda öğretmenlerin matematik ders kitabına yönelik içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarına ilişkin görüşleri sunulmuştur. Her boyuta ilişkin önce nicel ve sonra nitel veriler sunulmuştur.

4.1.1 Öğretmenlerin 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçeriğine İlişkin Görüşleri

4.1.1.1 Ders Kitabının İçeriğine İlişkin Nicel Bulgular

Öğretmenlerin matematik ders kitabının içeriğine yönelik görüşleri *Amaçları Ortaya Koyma, Öğrenci Fikirlerini Dikkate Alma, Konuyla İlgili Olaylara Öğrencilerin İlgisini Çekme, Öğrencilerin Fikir Yürütmelerini Teşvik Etme, Öğrencilerin Matematik Gelişimini Değerlendirme ve Matematik Öğrenme Ortamını Geliştirme* alt boyutlarında sırasıyla verilmiştir. Altı alt boyutun genel ortalaması öğretmenlerin içerik boyutuna ilişkin görüşlerinin “Katılmıyorum” ($\bar{X}=2,45$) yönünde olduğunu göstermiştir.

Tablo 4.1’de İlkokul Matematik Ders Kitabının *Amaçlarını Ortaya Koyma* alt boyutunda genel ortalamanın Kararsızım ($\bar{X}=2,7$) seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 4.1: İlkokul Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Amaçları Ortaya Koyma) İlişkin Öğretmen Görüşleri

İF1	İÇERİK YÖNÜNDEN-Amaçları Ortaya Koyma		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	Ss
İ01	Ders kitabı, öğrencileri motive etmek için genel amaçlar içermektedir,	N %	8 16	15 30	12 24	12 24	3 6	3	1,66
İ02	Ders kitabı, öğrencileri motive etmek için talimatlar içermektedir,	N %	9 18	21 42	7 14	12 24	1 2	2	1,57
İ03	Her bir ünite, amacını ve diğer ünitelerle olan ilişkisini ifade etmektedir,	N %	8 16	12 24	7 14	19 38	4 8	3	1,79
İ04	Konuların başında öğrencilere amaçlara uygun ve yapılabilir aktiviteler sunulmaktadır,	N %	10 20	9 18	14 28	15 30	2 4	3	1,69
İ05	Sunulan bu aktiviteler öğrencilerin “Problem Çözme Becerilerini” geliştirecek niteliktedir,	N %	8 16	17 34	13 26	8 16	4 8	2,5	1,65
$\bar{X}=2,7$									

Öğretmenler, ‘Ders kitabı, öğrencileri motive etmek için genel amaçlar içermektedir’ ($\bar{X}=3$), ‘Her bir ünite, amacını ve diğer ünitelerle olan ilişkisini ifade etmektedir’ ($\bar{X}=3$), ‘Konuların başında öğrencilere amaçlara uygun ve yapılabilir aktiviteler sunulmaktadır’ ($\bar{X}=3$) maddelerine *Kararsızım* şeklinde görüş belirtirken, ‘Ders kitabı, öğrencileri motive etmek için talimatlar içermektedir’ ($\bar{X}=2$), ‘Sunulan bu aktiviteler öğrencilerin “Problem Çözme Becerilerini” geliştirecek niteliktedir’ ($\bar{X}=2,5$) ifadelerine katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.2’de ise, İlköğretim Matematik Ders Kitabı İçeriğinin *Öğrenci Fikirlerini Dikkate Alma* alt boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin *Katılmıyorum* ($\bar{X}=2,4$) seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 4.2: İlkokul Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Öğrenci Fikirlerini Dikkate Alma) İlişkin Öğretmen Görüşleri

İF2	İÇERİK	YÖNÜNDEN-		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	SS
	Öğrenci Fikirlerini Dikkate Alma									
I06	Ders kitabı, konunun öğrenilmesi için gerekli, ön şart niteliğindeki temel bilgi ve becerileri içermektedir,	N %	7 14	15 30	10 20	17 34	1 2	3	1,59	
I07	Ders kitabı, öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışları konusunda öğretmeni uyarmaktadır,	N %	10 20	21 42	5 10	12 24	2 4	2	1,67	
I08	Bilimsel ifadelere geçmeden önce, öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkarmada öneriler içermektedir,	N %	7 14	19 38	8 16	13 26	3 6	2	1,66	
I09	Ders kitabı, öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışlarına yer vermektedir,	N %	10 20	18 36	11 22	10 20	1 2	2	1,54	
I10	Ders kitabı, öğrencilerin konu ile ilgili sahip oldukları ön bilgileri ortaya çıkaracak nitelikte hazırlık soruları içermektedir,	N %	10 20	13 26	11 22	14 28	2 4	3	1,69	

$\bar{X}=2,4$

$\bar{X}=2,4$

Tabloda görüldüğü gibi, öğretmenler ‘Ders kitabı, öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışları konusunda öğretmeni uyarmaktadır’ ($\bar{X}=2$), ‘Bilimsel ifadelere geçmeden önce, öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkarmada öneriler içermektedir’ ($\bar{X}=2$) ve ‘Ders kitabı, öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışlarına yer vermektedir’ ($\bar{X}=2$) ifadelerine katılmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğretmen

görüşleri ‘Ders kitabı, konunun öğrenilmesi için gerekli, ön şart niteliğindeki temel bilgi ve becerileri içermektedir’ ve ‘Ders kitabı, öğrencilerin konu ile ilgili sahip oldukları ön bilgileri ortaya çıkaracak nitelikte hazırlık soruları içermektedir’ maddelerinde *Kararsızım* ($\bar{X}=3$) seçeneğinde yoğunlaşmıştır.

Diğer yandan, içerik boyutunun bir diğer alt boyutu olan *Konuyla İlgili Olaylara Öğrencilerin İlgisini Çekme*’ye ilişkin öğretmen görüşlerinin genel ortalamasının Tablo 4.3’de görüldüğü gibi *Kararsızım* ($\bar{X}=2,6$) seçeneğine yoğunlaştığı görülmektedir. Buna bağlı olarak, öğretmenlerin görüşleri; ‘Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere, hikâyelere, karikatürlere vb, yer verilmektedir’ ($\bar{X}=2,5$), ‘Ders kitabı, konularla ilgili olarak öğrencilerin kendilerinin okul dışında da yapabilecekleri aktiviteleri içermektedir’ ($\bar{X}=2,5$), ‘Matematiksel kavramlar, işlemler ve ilişkiler, öğrencilerde kavram yanılgısı uyandırmayacak şekilde, doğru ve anlaşılabilir ilişkilerle sunulmaktadır’ ($\bar{X}=3$), ‘Ders kitabı, öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerilerin kullanımının nasıl olacağı hakkında öneriler içermektedir’ ($\bar{X}=3$), ‘Çeşitli olaylarda edinilen bilginin kullanımı ve becerilerin uygulanması için öğrencilere ödevler/problemler sunulmaktadır’ ($\bar{X}=3$) ve ‘Ders kitabındaki örnekler, açıklamalar ve ipuçlar, öğrenciler için matematiksel kavramları yapılandırma görevi yapıyor’ ($\bar{X}=3$) maddelerinde *Kararsızım* seçeneğinde yoğunlaşmaktadır. Fakat, öğretmenler ‘Öğrenmeyi desteklemek için günlük hayattan çoklu ve değişken olaylar sunulmaktadır’ ($\bar{X}=2$) ve ‘Ders kitabı, uygulama imkânı olmayan konular için, başkası tarafından yapılmış aktiviteleri içermektedir’ ($\bar{X}=2$) maddelerine *Katılmıyorum* şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 4.3: İlkokul Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Konuyla İlgili Olaylara Öğrencilerin İlgisini Çekme) İlişkin Öğretmen Görüşleri

İF3	İÇERİK	YÖNÜNDEN-		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	SS
	Konuyla İlgili Öğrencinin İlgisini Çekme	Olaylara								
I11	Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklerle, hikâyelere, karikatürlere vb, yer verilmektedir,		N 8 % 16	17 34	8 16	15 30	2 4	2,5	1,66	
I12	Öğrenmeyi desteklemek için günlük hayattan çoklu ve değişken olaylar sunulmaktadır,		N 10 % 20	18 36	7 14	13 26	2 4	2	1,69	
I13	Ders kitabı, konularla ilgili olarak öğrencilerin kendilerinin okul dışında da yapabilecekleri aktiviteleri içermektedir,		N 10 % 20	15 30	9 18	14 28	2 4	2,5	1,70	
I14	Ders kitabı, uygulama imkânı olmayan konular için, başkası tarafından yapılmış aktiviteleri içermektedir,		N 9 % 18	22 44	11 22	6 12	2 4	2	1,48	
I15	Matematiksel kavramlar, işlemler ve ilişkiler, öğrencilerde kavram yanılgısı uyandırmayacak şekilde, doğru ve anlaşılabilir ilişkilerle sunulmaktadır,		N 11 % 22	13 26	10 20	15 30	1 2	3	1,68	
I16	Ders kitabı, öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerilerin kullanımının nasıl olacağı hakkında öneriler içermektedir,		N 8 % 16	12 24	17 34	12 24	1 2	3	1,51	
I17	Çeşitli olaylarda edinilen bilginin kullanımı ve becerilerin uygulanması için öğrencilere ödevler/problemler sunulmaktadır,		N 8 % 16	10 20	112 2	18 36	3 6	3	1,71	
I18	Ders kitabındaki örnekler, açıklamalar ve ipuçlar, öğrenciler için matematiksel kavramları yapılandırma görevi yapıyor,		N 10 % 20	11 22	14 24	14 24	1 2	3	1,62	

$\bar{X} = 2,6$

Bunun yanında, ders kitabı içeriğine yönelik diğer alt boyut olan *Öğrencilerin Fikir Yürütmelerini Teşvik Etme*'ye ilişkin olarak alınan öğretmen görüşlerinin genel ortalaması Tablo 4.4'de görüldüğü gibi *Katılmıyorum* ($\bar{X}=2$) seçeneğinde yoğunlaşmıştır.

Tablo 4.4: İlkokul Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Öğrencilerin Fikir Yürütmelerini Teşvik Etme) İlişkin Öğretmen Görüşleri

İF4	İÇERİK	YÖNÜNDEN-								
	Öğrencilerin Fikir Yürütmelerini Teşvik Etme		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	SS	
I19	Ders kitabı, devamlı olarak her bir öğrencinin fikirlerini ifade etme, açıklama, doğrulama ve sergilemeleri için öneriler içermektedir,	N	9	20	7	12	2	2	1,64	
		%	18	40	14	24	4			
I20	Ders kitabı, öğrencilerin kavramlar, beceriler ve ilişkiler hakkında muhakeme ve yorum yapmalarına rehber olmak için problem /ödevler içermektedir,	N	7	21	7	14	1	2	1,56	
		%	14	42	14	28	2			
$\bar{X} = 2$										

Öğretmenler bu alt boyutta yer alan her iki maddede de - 'Ders kitabı, devamlı olarak her bir öğrencinin fikirlerini ifade etme, açıklama, doğrulama ve sergilemeleri için öneriler içermektedir' ($\bar{X}=2$) ve 'Ders kitabı, öğrencilerin kavramlar, beceriler ve ilişkiler hakkında muhakeme ve yorum yapmalarına rehber olmak için problem/ödevler içermektedir' - *Kararsız* ($\bar{X}=2$) yönünde görüş belirtmiştir.

Diğer yandan, Tablo 4.5'de görüldüğü gibi, ders kitabı içeriğinin *Öğrencilerin Matematik Gelişimini Değerlendirme* alt boyutuna ilişkin genel ortalaması *Kararsızım* ($\bar{X}=3$) seçeneğinde yoğunlaşmaktadır. Öğretmenler her iki maddede de - 'Ders kitabı, anlama olmaksızın ezberlenen ifadeleri tekrar etme ya da bir formülü kullanmaya benzer ifadelerden öğrenciyi uzak tutan değerlendirme soruları/ödevleri

içermektedir' ($\bar{X}=3$) ve 'Öğretim programını kapsayan içerik, eğitim-öğretimin faaliyetlerini amaçlarına uygun bir şekilde değerlendirmektedir' ($\bar{X}=3$) - *Kararsız* yönünde görüş belirtmiştir.

Tablo 4.5: İlkokul Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Öğrencilerin Matematik Gelişimini Değerlendirme) İlişkin Öğretmen Görüşleri

İF5	İÇERİK	YÖNÜNDEN-		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	SS
	Öğrencilerin Matematik Gelişimini Değerlendirme									
İ21	Ders kitabı, anlama olmaksızın ezberlenen ifadeleri tekrar etme ya da bir formülü kullanmaya benzer ifadelerden öğrenciyi uzak tutan değerlendirme soruları/ödevleri içermektedir,	N	8	12	13	16	1	3	1,59	
		%	16	24	26	32	2			
İ22	Öğretim programını kapsayan içerik, eğitim-öğretimin faaliyetlerini amaçlarına uygun bir şekilde değerlendirmektedir,	N	11	11	10	17	1	3	1,71	
		%	22	22	20	34	2			
$\bar{X}=3$										

Tablo 4.6'da ders kitabının içeriğinin *Matematik Öğrenme Ortamını Geliştirme* alt boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin genel ortalamasının *Katılmıyorum* ($\bar{X}=2$) seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 4.6: İlkokul Matematik Ders Kitabının İçeriğine (Matematik Öğrenme Ortamını Geliştirme) İlişkin Öğretmen Görüşleri

İF6	İÇERİK	YÖNÜNDEN-		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	SS
	Matematik Öğrenme Ortamını Geliştirme									
İ23	Ders kitabı, öğretmenlere öğretme konusunda gerekli olan fen, matematik ve teknoloji yönünden kendi bilgi düzeylerini geliştirmeleri için yardım edebilmektedir,	N	15	15	10	10	0	2	1,57	
		%	30	30	20	20	0			
İ24	Ders kitabı, bilgisayar destekli etkinliklere yer vermektedir,	N	18	18	8	5	1	2	1,49	
		%	36	36	16	10	2			

Tablo 4.3 Devam

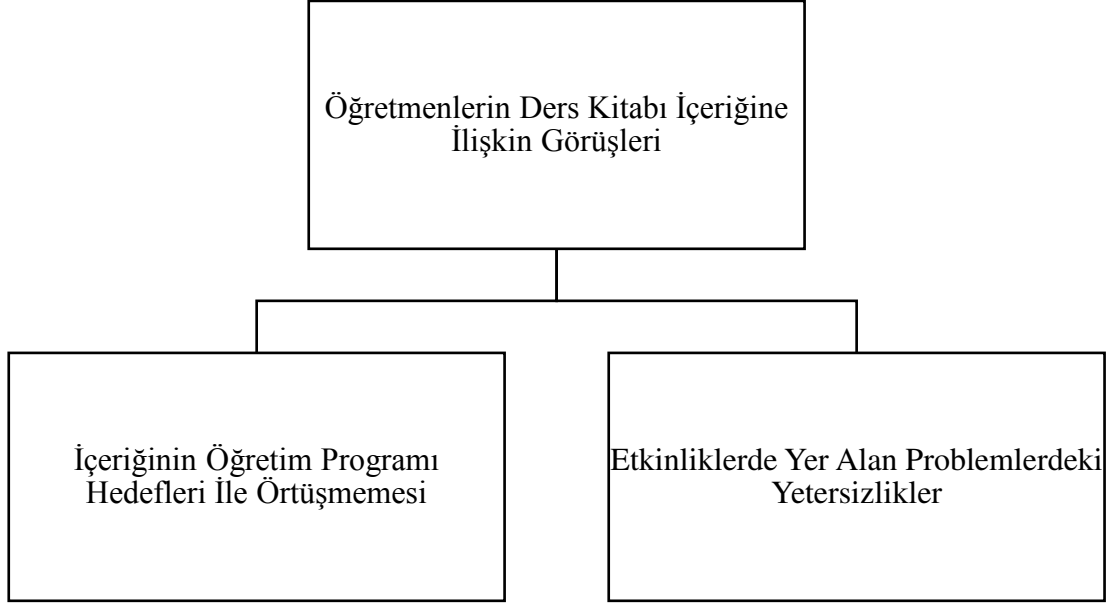
I25	Ders kitabı, öğretmenlere ve öğrencilere bilginin doğruluğunu Sorgulamakta cesaretlendiren bir öğretme ortamı sağlamaya yardımcı olmaktadır,	N	13	18	7	12	0	2	1,58
		%	26	36	14	24	0		
I26	Ders kitabı, öğretmenlere yaratıcılığı ödüllendiren ve ilgiyi uyandıran bir öğretme ortamı sağlamaya yardımcı olmaktadır,	N	13	20	9	8	0	2	1,44
		%	26	40	18	16	0		

$$\bar{X} = 2$$

Buna bağlı olarak, tabloda görüldüğü gibi öğretmenler, ‘Ders kitabı, öğretmenlere öğretme konusunda gerekli olan fen, matematik ve teknoloji yönünden kendi bilgi düzeylerini geliştirmeleri için yardım edebilmektedir’ ($\bar{X}=2$), ‘Ders kitabı, bilgisayar destekli etkinliklere yer vermektedir’ ($\bar{X}=2$), ‘Ders kitabı, öğretmenlere ve öğrencilere bilginin doğruluğunu sorgulamakta cesaretlendiren bir öğretme ortamı sağlamaya yardımcı olmaktadır’ ($\bar{X}=2$) ve ‘Ders kitabı, öğretmenlere yaratıcılığı ödüllendiren ve ilgiyi uyandıran bir öğretme ortamı sağlamaya yardımcı olmaktadır’ ($\bar{X}=2$) maddelerine katılmadıkları yönünde görüş bildirmiştir.

4.1.1.2 Ders Kitabının İçeriğine İlişkin Nitel Bulgular

Görüşmelerden elde edilen bulgulara bakıldığında, öğretmenlerin matematik ders kitabının içeriğine ilişkin görüşleri, Şekil 4.1’de görüldüğü gibi kitap içeriğinin *Program Hedefleri İle Örtüşmemesi* ve *Problemlerdeki Yetersizlik* alt temalarında yoğunlaşmaktadır.

Şekil 4.1: Öğretmenlerin Ders Kitabı İçeriğine İlişkin Görüşleri

İçeriğin Öğretim Programı Hedefleri İle Örtüşmemesi

Kitap içeriğinin öğretim programı hedefleri ile örtüşmemesine ilişkin olarak öğretmenlerden bazıları *Konu Sırası* ve *Aşamalılık* problemlerine değindiler. Bazı öğretmenler (Ö1, Ö3, Ö4, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11) konu sırasına yönelik problemleri vurguladılar. Öğretmenlerden biri (Ö1) bu duruma ilişkin problemi “[Kitap] geometrik kavramlardan başlıyor ama biz doğal sayılardan başlıyoruz. Kitabı oradan oraya taşıyoruz. Kitap 3 tane. 3 kitapta her şey bir yerde. Her konu başka kitabın içinde aynı anda içerikle ilgili sıkıntı var.” sözleriyle açıklamıştır. Bir diğer öğretmen (Ö4) ise, konu sırasında problem olduğunu şu sözleriyle belirtmiştir “Mesela [kitap] her zaman için kesirleri bölme işleminden önce verir hiçbir çocuk bölmeyi paylaşırma işlemini bilmeden kesri çözemez. Kitaplar hep geometrik şekillerden başlar halbuki doğal sayılarla başlaması lazım.”

Aşamalılık problemine ilişkin olarak, öğretmenlerden biri (Ö2) kitaptaki sıranın yıllık programdaki sıra ile uyuşmadığını ve bunun için zorluk çektiklerini ifade

etmiştir. Diğer bir öğretmen (Ö6) ise, aşamalıdaki problemi şöyle ifade etmişti: “Biri başta öbürü sondadır programda verilen konularla bağlantılı değildir, karışık gidiyor problemler ve zaten problemleri veriş de karışık.”

Etkinliklerde Yer Alan Problemlerdeki Yetersizlikler

Kitaptaki etkinliklere ilişkin görüşlere bakıldığında, *Problem Sayısının Az Olması*, *Problem Çeşidinin Yetersiz Olması* ve *Rutin Problemlerin Yer Almadığı* öğretmenler tarafından vurgulanmıştır.

Birkaç öğretmen (Ö1, Ö5 ve Ö6) kitapta problem sayısının az olduğunu vurgulamıştır. Öğretmenlerden biri (Ö1) öğrencilerin konuyu iyi anlamaları için yeterli sayıda probleme gereksinim duyduğunu, fakat sınıfta bulunan öğrencilerin seviyelerinin aynı olmadığını, böylelikle fotokopi çekme yoluna gittiklerini söylemiştir. Diğer bir öğretmen (Ö6) ise, kitaptaki problemlerin öğrencilerin seviyesine hitap etmediğini belirtmiştir.

Öğretmenlerden ikisi (Ö1 ve Ö10) ise problem çeşidinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Problem çeşidinin az olduğunu vurgulayan öğretmenlerden biri (Ö1) ders kitabı içerisindeki soruların çeşitli olmasının ve soru sayısının daha fazla olmasının gerekliliğini belirtmiştir.

Özet

Elde edilen nicel ve nitel bulgular, kitabın içeriğine yönelik öğretmen görüşlerinin farklı noktalarda odaklandığını göstermektedir. İçeriğe ilişkin nicel verilerden elde edilen bulgulara bakıldığında altı altı temanın genel ortalamasının *Kararsız* ($\bar{X}=2,45$) yönde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler *Amaçları Ortaya Koyma*

($\bar{X}=2,7$), *Konuyla İlgili Olaylara Öğrencilerin İlgisini Çekme* ($\bar{X}=2,6$) ve *Öğrencilerin Matematik Gelişimini Değerlendirme* ($\bar{X}=3$) alt boyutlarında kararsız görüş bildirirken, *Öğrenci Fikirlerini Dikkate Alma* ($\bar{X}=2,4$), *Öğrencilerin Fikir Yürütmelerini Teşvik Etme* ($\bar{X}=2$) ve *Matematik Öğrenme Ortamını Geliştirme* ($\bar{X}=2$) alt boyutlarına ise katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Nitel bulgular ise içeriğe ilişkin olarak, içeriğin öğretim programının hedefleri ile örtüşmediğini ve etkinliklerde yer alan problemlerin yetersiz olduğunu göstermiştir.

4.1.2 Öğretmenlerin 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Biçimine İlişkin Görüşleri

4.1.2.1 Ders Kitabının Biçimine İlişkin Nicel Bulgular

Tablo 4.7, İlkokul Matematik Ders Kitabının biçimine ilişkin bulguların genel ortalamasının *Katılmıyorum* ($\bar{X}=2,36$) seçeneğinde yoğunlaştığını göstermektedir.

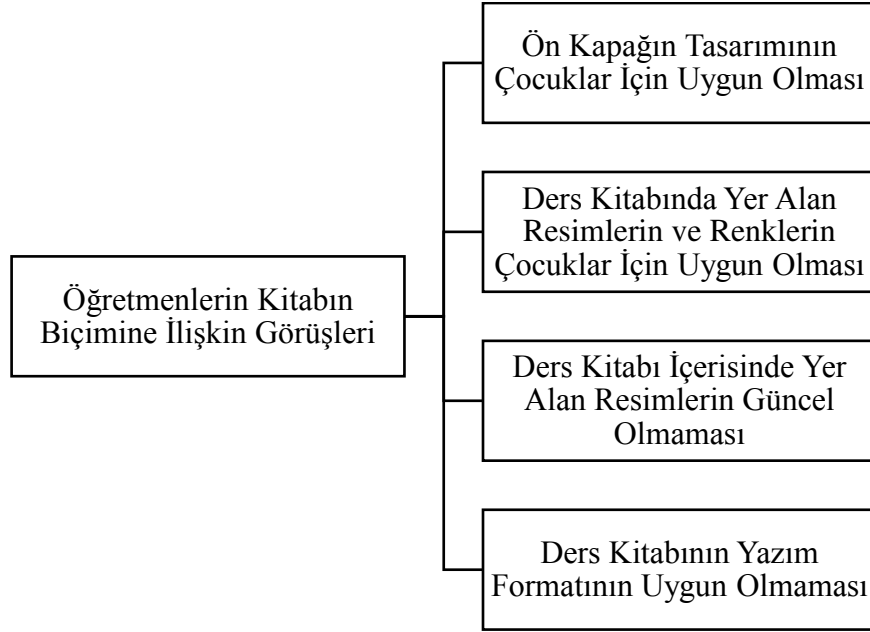
Öğretmenlerin ‘Matematik ders kitabının ön kapağı ilgi çekicidir’, ‘Matematik ders kitabının cildi sağlamdır’, ‘Matematik ders kitabındaki yazılar, sayfa ince olduğu için arka sayfadan görünmektedir’, ‘Matematik ders kitabının sayfaları kolay yıpranmayacak kalitededir’, ‘Matematik ders kitabında yazım ve noktalama hataları vardır’ ve ‘Şemalar ilgi çekicidir’ maddelerine katılmadıkları ($\bar{X}=2$) görülürken, ‘Matematik ders kitabındaki renkler ilgi çekicidir’ ($\bar{X}=3$), ‘Matematik ders kitabındaki yazılar rahat okunabilecek büyüklüktedir’, ‘Resimler ilgi çekicidir’ ($\bar{X}=2,5$), ‘Tablolar ilgi çekicidir’ ($\bar{X}=3$) ve ‘Grafikler ilgi çekicidir’ ($\bar{X}=2,5$) maddelerinde *Kararsız* oldukları görülmüştür.

Tablo 4.7: İlkokul Matematik Ders Kitabının Biçimine İlişkin Öğretmen Görüşleri

BF	BİÇİM YÖNÜNDEN		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	SS
B01	Matematik ders kitabının ön kapağı ilgi çekicidir,	N %	17 34	12 24	11 22	10 20	0 0	2	1,61
B02	Matematik ders kitabındaki renkler ilgi çekicidir,	N %	14 28	10 20	10 20	14 28	2 4	3	1,80
B03	Matematik ders kitabının cildi sağlamdır,	N %	13 26	13 26	9 18	12 24	3 6	2	1,80
B04	Matematik ders kitabındaki yazılar, sayfa ince olduğu için arka sayfadan görünmektedir,	N %	15 30	12 24	9 18	11 22	3 6	2	1,83
B05	Matematik ders kitabının sayfaları kolay yıpranmayacak kalitededir,	N %	13 26	13 26	10 20	13 26	1 2	2	1,69
B06	Matematik ders kitabındaki yazılar rahat okunabilecek büyüklüktedir,	N %	11 22	7 14	8 16	21 42	3 6	3	1,85
B07	Matematik ders kitabında yazım ve noktalama hataları vardır,	N %	15 30	12 24	10 20	10 20	3 6	2	1,81
B08	Resimler ilgi çekicidir,	N %	11 22	14 28	10 20	14 28	1 2	2,5	1,66
B09	Şemalar ilgi çekicidir,	N %	10 20	18 36	9 18	13 26	0 0	2	1,54
B10	Tablolar ilgi çekicidir	N %	10 20	14 28	13 26	12 24	0 0	3	1,54
B11	Grafikler ilgi çekicidir,	N %	11 22	14 28	13 26	12 24	0 0	2,5	1,54
$\bar{X} = 2,36$									

4.1.2.2 Ders Kitabının Biçimine İlişkin Nitel Bulgular

Görüşmelerden elde edilen bulgular, Şekil 4.2’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin 3. sınıf matematik ders kitabının biçimine yönelik bir takım görüşlerini ortaya koymuştur.

Şekil 4.2: Öğretmenlerin Kitabın Biçimine İlişkin Görüşleri

Ön Kapağın Tasarımının Çocuklar İçin Uygun Olması

Öğretmenlerden bazıları (Ö2, Ö6, Ö7, Ö10) ön kapak tasarımının çocuklar için uygun olduğunu dile getirmişlerdir. Bununla ilgili olarak, bir öğretmen (Ö7) “Kapak resimleme çocukların okuyabileceği formattadır. Yazı boyutu, görselleri, karakterleri uygundur.” demiştir. Bunun yanında, diğer bir öğretmen (Ö6) sayıların, harflerin uygun olduğunu belirtmiştir.

Ders Kitabında Yer Alan Resimlerin ve Renklerin Çocuklar İçin Uygun Olması

Birkaç öğretmen (Ö4, Ö7, Ö8) ise, ders kitabında yer alan resimlerin ve renklerin çocukları için uygun olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerden biri (Ö4) kitapta çizgi

film karakterlerinin yer almasının iyi olduğunu, diğer bir öğretmen (Ö7) ise, yazıların, kapağın ve resimlerinin çocukların okuyabileceği bir formatta olduğunu, başka bir öğretmen (Ö8) de, resimlerin ve renklerin çok ilgi çekici olduğunu ve çocukların ilgisini çektiğini belirtmiştir.

Ders Kitabı İçerisinde Yer Alan Resimlerin Güncel Olmaması

Öğretmenlerden iki tanesi (Ö8 ve Ö10) matematik ders kitabının içerisinde yer alan resimlerin öğrencilerin yaşlarına uygun olmadığını, karakterlerin eskiye ait olduğu için çocukların bu karakterleri tanımadıklarını söylemişlerdir.

Ders Kitabı Yazım Formatının Uygun Olmaması

Ders kitabı yazım formatının çocuklar için uygun olmadığını, öğretmenlerin ikisi (Ö1 ve Ö9) yazıların küçük olduğunu ve resimlerin çok üst üste geldiğini söyleyerek ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden biri (Ö11) ise, ders kitabının yazım formatına ilişkin şu olumsuzluğu vurgulamıştır: “Kitap ilk baktığınızda karışık gelir, içeriği daha boşluklu olursa, mesafe bırakılırsa, daha iyi olur. Kitabı okurken bir göz yorgunluğu olur”.

Özet

Ders kitabının biçim boyutuna ilişkin, nicel verilerden elde edilen bulgulara bakıldığında, öğretmenler matematik ders kitabının ön kapağının ilgi çekici olması maddesine katılmadıklarını belirtirken; nitel verilerden elde edilen bulgularda öğretmenler, ön kapak tasarımının çocuklar için uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, nicel bulgularda öğretmenler, matematik ders kitabındaki renklerin ve resimlerin ilgi çekici olması maddelerine ilişkin kararsız görüş dile getirirken, nitel bulgularda öğretmenler, resimlerin ve renklerin çocuklar için uygun olduğu

görüşünü dile getirmişlerdir. Son olarak, nicel bulgular öğretmenlerin ders kitabındaki yazıların rahat okunabilecek büyüklüktedir ifadesine ilişkin kararsızlık ortaya koyarken, nitel bulgular öğretmenlerin ders kitabı yazım formatının çocuklar için uygun olmadığını ortaya çıkarmıştır.

Diğer yandan, nicel bulgularda ise, öğretmenler ders kitabının cildinin sağlam ve sayfaların kolay yıpranmayacak kalitede olmadığını, sayfaların ince olduğu için arka sayfadan görüldüğünü, şemaların da ilgi çekici olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretmenler tabloların ve grafiklerin ilgi çekici olmasına ilişkin kararsız görüş bildirmişlerdir.

Bu bağlamda, nicel ve nitel bulgular kitabın biçim boyutuna ilişkin öğretmenlerin bazı noktalarda kararsız ve farklı görüş bildirdiklerini göstermiştir. Genel olarak baktığımızda, öğretmenler biçim boyutuna ilişkin maddelere katılmıyorum ($\bar{X}=2,36$) yönünde görüş bildirmişlerdir.

4.1.3 Öğretmenlerin 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşleri

4.1.3.1 Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Nicel Bulgular

İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının ölçme değerlendirme alt boyutuna ilişkin elde edilen bulgular, genel ortalamanın *Kararsızım* ($\bar{X}=2,5$) seçeneğinde yoğunlaştığını göstermektedir (Bkz. Tablo 4.8).

Tablo 4.8: İlkokul Matematik Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

OF	ÖLÇME	DEĞERLENDİRME		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	SS
Ö01	Matematik	ders kitabındaki	N	15	17	7	11	0	2	1,59
	çalışma	yapraklarında	%	30	34	14	22	0		
	alıştırma bulunmaktadır,									
Ö02	Matematik	ders kitabında	N	15	17	8	10	0	2	1,56
	yeterince	ölçme değerlendirme	%	30	34	16	20	0		
	sorusu bulunmaktadır,									
Ö03	Matematik	ders kitabındaki	N	4	10	11	13	2	3	1,78
	sorular	hedeflerle paraleldir,	%	28	20	22	26	4		
Ö04	Matematik	ders kitabındaki	N	11	10	8	18	3	3	1,83
	sorular	öğrencilerin düzeyine	%	22	20	16	36	6		
	uygundur,									
Ö05	Matematik	ders kitabında sorular	N	12	12	11	13	2	3	1,73
	anlaşılır	biçimde sunulmuştur,	%	24	24	22	26	4		
Ö06	Matematik	ders kitabında merak	N	16	9	15	10	0	2,5	1,63
	uyandırıcı	sorular verilmiştir,	%	32	18	30	20	0		
Ö07	Matematik	ders kitabındaki	N	18	14	9	9	0	2	1,58
	sorular	öğrencilerin kendi	%	36	28	18	18	0		
	kendilerini değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır,									
									$\bar{X} = 2,5$	

Öğretmenlerin, ‘Matematik ders kitabındaki sorular hedeflerle paraleldir’ ($\bar{X}=3$), ‘Matematik ders kitabındaki sorular öğrencilerin düzeyine uygundur’($\bar{X}=3$), ‘Matematik ders kitabında sorular anlaşılır biçimde sunulmuştur’($\bar{X}=3$) ve ‘Matematik ders kitabında merak uyandırıcı sorular verilmiştir’($\bar{X}=2,5$) maddelerinde *Kararsız* oldukları yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin ‘Matematik ders kitabındaki çalışma yapraklarında yeterince alıştırmaya bulunmaktadır’($\bar{X}=2$), ‘Matematik ders kitabında yeterince ölçme değerlendirme sorusu bulunmaktadır’ ($\bar{X}=2$) ve ‘Matematik ders kitabındaki sorular öğrencilerin

kendi kendilerini değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır' ($\bar{X}=2$) maddelerine katılmadıkları görülmektedir.

4.1.3.2 Ders Kitabının  l me Değerlendirme Boyutuna İlişkin Nitel Bulgular

Yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara bakıldığında, öğretmenler kitabın  l me değerlendirme boyutuna ilişkin Şekil 4.3'te yer alan görüşleri belirtmişlerdir.

Şekil 4.3: Öğretmenlerin Ders Kitabının  l me Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşleri

Problem Sayısının ve Kapsamının Yeterli Olmaması

Öğretmenlerden bazıları tarafından ( 1,  7,  8,  9,  10), problem sayısının ve kapsamının yeterli olmadığı vurgulanmıştır. Konuyla ilgili olarak, öğretmenlerden biri ( 1) problem sayısının az olması nedeniyle farklı kaynak kullandığını söylemiştir. Diğer bir  ğretmen ( 10) ise, hem ünite sonu sorularının hem de kapsamının yetersiz olduğunu vurgulamıştır. Öğretmenlerden ikisi ( 7 ve  9) ise, sınıf içi çalışmaları veya sınav sorularını hazırlarken ders kitabını kullanmadığını

Çünkü soru kapsamının buna uygun olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerden Ö9 ise verilen problemlerin hep aynı tarzda ve tek işlem gerektiren sorular olduğunu ve bu yüzden kapsamlı bir ölçme değerlendirme yapılamadığını belirtmiştir.

Problemlerin Öğrenci Seviyesine Uygun Olmaması

Öğretmenlerden birisi (Ö8), İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabı içerisinde bulunan problemlerin öğrencilerin çözebileceği nitelikte olmadığına vurgu yaparak, durumu şu sözleriyle açıklamıştır:

Çok uzun sorular vardır. Çok uzundur. Okurken sıkıntı olur. [öğrenciler] okur anlamaz unuttur. Yani onlara [öğrencilere] göre birazcık zordur... 2005'te üretilmiş bir kitap 2017'de 9 yaşında olan bir çocuk için eskide kaldı.

Bir başka öğretmen (Ö10) ise, kitapta üst düzey soruların yer aldığını ve bunların kolej sınavı düzeyinde sorular olduğunu ve öğrenciler için zor sorular olduğunu belirtmiştir.

Özet

Ders kitabının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin nicel ve nitel verilerden elde edilen bulgular incelendiğinde; öğretmenlerin problem sayısının ve ölçme değerlendirme sorularının yetersiz olduğunu belirttiğini görmekteyiz. Bunun yanı sıra, nicel bulgularda öğretmenler matematik ders kitabındaki soruların öğrencilerin düzeyine uygun olması maddesine kararsız görüş bildirirken, nitel bulgularda birkaç öğretmen, problemlerin öğrenci seviyesine uygun olmadığını ifade etmişlerdir.

Diğer yandan, nicel bulgularda öğretmenler matematik ders kitabındaki soruların hedeflere paralel olması, soruların anlaşılır biçimde sunulması ve kitapta merak uyandırıcı sorulara yer verilmesi maddelerine ilişkin kararsız görüş bildirirken,

soruların öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerine olanak sağlamadığını belirtmişlerdir.

4.1.4 Öğretmenlerin İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Kullanımına İlişkin Görüşleri

4.1.4.1 Ders Kitabının Kullanımına İlişkin Nicel Bulgular

Tablo 4.9 incelendiğinde, öğretmen görüşlerinin 3. sınıf matematik ders kitabının *Kullanımı* alt boyutunda *Kararsız* ($\bar{X}=2,6$) seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 4.9: İlkokul Matematik Ders Kitabının Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

KF	KULLANIM YÖNÜNDEN		1	2	3	4	5	$\bar{X}$	SS
K01	Öğrencilere anlatılan konuyu takip etmek için matematik ders kitabını kullanmalarını öneririm,	N	21	13	4	9	3	2	1,87
		%	42	26	8	18	6		
K02	Öğrencilere sınavlara hazırlanırken matematik ders kitabını kullanmalarını öneririm,	N	21	14	4	8	3	2	1,83
		%	42	28	8	16	6		
K03	Öğrencilere ders çalışırken ders kitabı kullanmalarını öneririm,	N	21	14	4	8	3	2	1,83
		%	42	28	8	16	6		
K04	Öğrencilere ders çalışırken test kitabı kullanmalarını öneririm,	N	13	4	9	21	3	3	1,9
		%	26	8	18	42	6		
K05	Öğrencilere ders çalışırken yaprak testleri kullanmalarını öneririm,	N	10	6	8	19	7	4	1,93
		%	20	12	16	38	14		
K06	Öğrencilere ders çalışırken sınavlara hazırlık dergilerini kullanmalarını öneririm,	N	12	4	10	20	4	3	1,89
		%	24	8	20	40	8		
K07	Konuları matematik ders kitabını kullanarak anlatırım,	N	23	11	4	11	1	2	1,79
		%	46	22	8	22	2		
K08	Matematik ders kitabındaki soruları sınıfta çözerim,	N	18	10	5	11	6	2	2,08
		%	36	20	10	22	12		

Tablo 4.8 Devam

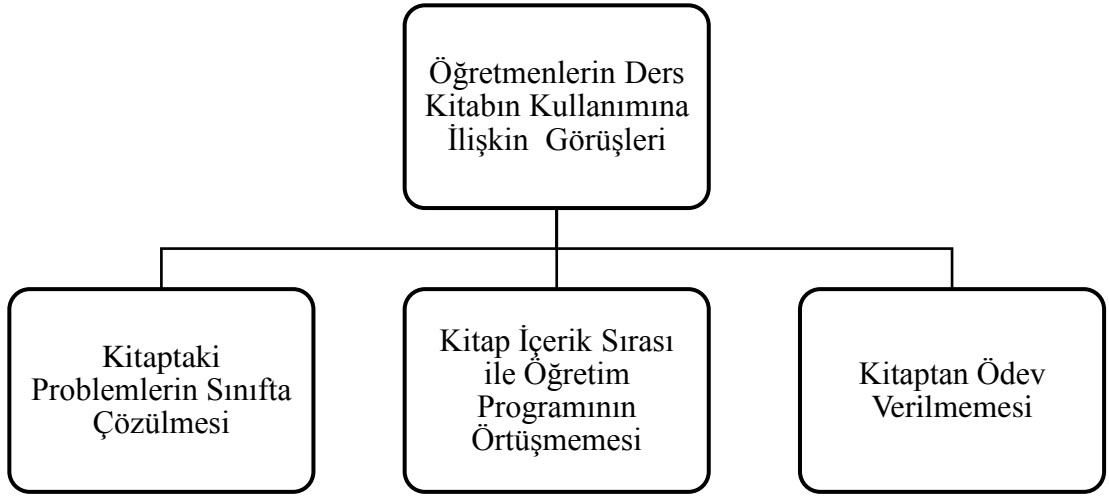
<i>K09</i>	Matematik ders kitabından ödev veririm,	N	18	13	4	9	6	2	2,04
		%	36	26	8	18	12		
<i>K10</i>	Matematik ders kitabını fazla kullanmam,	N	12	6	1	8	23	4	2,4
		%	24	12	2	16	46		

 $\bar{X}=2,6$

Öğretmenler ‘Öğrencilere ders çalışırken test kitabı kullanmalarını öneririm’ ($\bar{X}=3$) ve ‘Öğrencilere ders çalışırken sınavlara hazırlık dergilerini kullanmalarını öneririm’ ($\bar{X}=3$) maddelerinde *Kararsız* olduklarını ifade ederken, ‘Öğrencilere anlatılan konuyu takip etmek için matematik ders kitabını kullanmalarını öneririm’ ($\bar{X}=2$) , ‘Öğrencilere sınavlara hazırlanırken matematik ders kitabını kullanmalarını öneririm’ ($\bar{X}=2$), ‘Öğrencilere ders çalışırken ders kitabı kullanmalarını öneririm’ ($\bar{X}=2$), ‘Konuları matematik ders kitabını kullanarak anlatırım’ ($\bar{X}=2$), ‘Matematik ders kitabındaki soruları sınıfta çözerim’ ($\bar{X}=2$), ‘Matematik ders kitabından ödev veririm’ ($\bar{X}=2$) maddelerine katılmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenler yalnızca, ‘Öğrencilere ders çalışırken yaprak testleri kullanmalarını öneririm’ ($\bar{X}=4$) ve ‘Matematik ders kitabını fazla kullanmam’ ($\bar{X}=4$) maddelerine katıldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

4.1.4.2 Ders Kitabının Kullanımına İlişkin Nitel Bulgular

Görüşmelerden elde edilen bulgulara bakıldığında, öğretmenler kitabın kullanımına ilişkin Şekil 4.4’de görüldüğü gibi görüş bildirmişlerdir.

Şekil 4.4: Öğretmenlerin Ders Kitabının Kullanımına İlişkin Görüşleri

Kitaptaki Problemlerin Sınıfta Çözülmesi

Kitaptaki problemlerin sınıf içerisinde çözülmesi bazı öğretmenler tarafından vurgulandı. Öğretmenlerden bir kısmı (Ö2, Ö3, Ö4, Ö11), matematik ders kitabını sınıf içerisinde soru çözerken kullandıklarını, ders esnasında yanlarında bulundurarak ihtiyaç halinde açıp baktıklarını ve kitapta ünite sonunda yer alan soruların içerisinde sorular seçerek sınıf içerisinde çözdüklerini ifade etmişlerdir.

Kitaptaki İçerik Sırası ile Öğretim Programının Örtüşmemesi

Elde edilen bulgular ışığında, kitabın kullanımına ilişkin problemler yaratan durumlar olduğu birkaç öğretmen (Ö2 ve Ö6) tarafından vurgulandı. İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının içerik sırasının öğretim programı ile örtüşmediğinden kullanılmadığı öğretmenler tarafından dile getirildi. Öğretmenlerden biri (Ö2), öğrencilerin ders kitabını kullanırken, içerik sırasından kaynaklı sıkıntı yaşadıklarını, 3 kitap bulunduğunu ve öğrencilere hangi kitabı kullanmaları gerektiğini söylerken ve kitaptaki sayfaları buldururken sıkıntı yaşadıklarını dile getirmiştir. Diğer bir

öğretmen ise (Ö6), çocukların kitap kullanırken zorlandıklarını şu sözleriyle belirtmiştir: “Şu sayfa, şu soru diye çocuğa anlatmak çok zor. Çoğu [öğrenciler] kitaplara bakmaz bile.” demiştir.

Kitaptan Ödev Verilmemesi

Öğretmenlerin yarısından fazlası (Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11) ders kitabını çocuklar için uygun bulmadıklarından dolayı ödev vermediklerini ve dolayısıyla başka kaynak oluşturarak ödev verdiklerini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerden biri (Ö11) kitabı uygun bulmadığından dolayı ödev vermediğini, teksir hazırlayarak ödev verdiğini, başka bir öğretmen (Ö3) ise kitaptan ödev vermediğini, ödev için başka kaynaklar kullandığını, diğer bir öğretmen (Ö2) ise ödev vermediğini, çünkü kitap sayfalarının karışık olduğunu ve çocukların evde ödev sayfasını bulamayacaklarını düşündüğünü vurgulamıştır.

Özet

İlkokul matematik ders kitabının kullanım boyutunu ele aldığımızda, hem nicel hem de nitel verilerden elde edilen bulgular öğretmenlerin ders kitabından ödev vermediklerini ortaya çıkarmıştır.

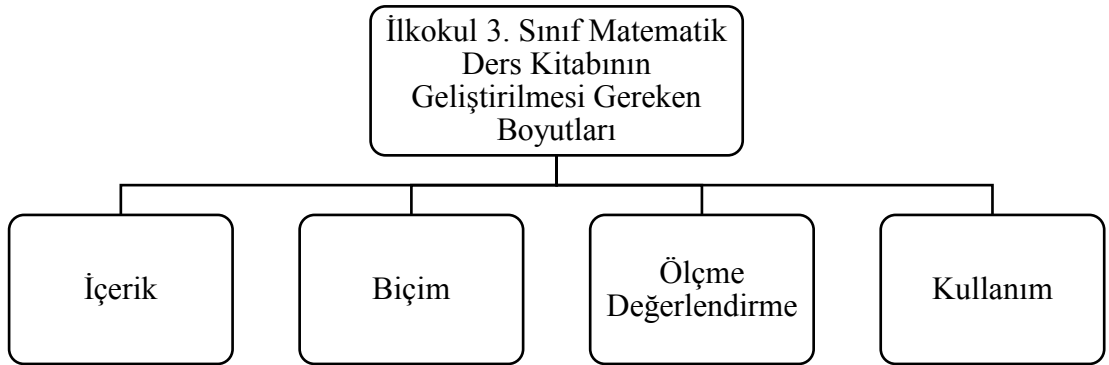
Bunun yanında, nicel bulgularda öğretmenler soruları sınıfta çözmediklerini belirtirken, nitel bulgulara bakıldığında, bir kısım öğretmen kitaptaki problemleri sınıfta çözdüklerini dile getirmişlerdir.

Ayrıca, nicel bulgular öğretmenlerin konuları matematik ders kitabını kullanarak anlatmadıklarını gösterirken, nitel bulgular öğretmenlerin kitap içerik sırası ile öğretim programının örtüşmemesinden dolayı kitabı kullanmadıklarını göstermiştir.

Nicel bulgular bir de öğretmenlerin öğrencilere anlatılan konuyu takip ederken, sınavlara hazırlanırken ve ders çalışırken ders kitabını kullanmalarını önermediklerini ve de konuları ders kitabı kullanarak anlatmadıklarını göstermiştir. Bu bulguların yanı sıra, öğretmenler öğrencilere test kitabı kullanmalarını önermede ve sınavlara hazırlık dergilerini kullanmada kararsız görüş bildirmişlerdir. Son olarak, öğretmenler öğrencilerin ders çalışırken yaprak testleri kullanmalarını önerdiklerini ifade etmişlerdir.

4.2 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçerik, Biçim, Ölçme Değerlendirme ve Kullanım Boyutlarının Geliştirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular sonucunda, İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Şekil 4.5'te görüldüğü gibi içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarının geliştirilmesine yönelik öneriler ortaya konulmuştur.

Şekil 4.5: İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Geliştirilmesi Gereken Boyutları

4.2.1 İçerik Boyuna İlişkin Öneriler

Görüşmelerden elde edilen bulgulara öğretmenler, kitabın içerik boyutunun geliştirilmesine yönelik, *Matematik Programı ile Örtüşmesi Gerektiği* ve *Kitap İçerik Sırasının Düzenlenmesi* gerektiği önerilerini yapmıştır.

Birkaç öğretmen (Ö1, Ö5, Ö8) içeriğin geliştirilmesine yönelik aşağıdaki önerileri yapmıştır. Öğretmenlerden biri (Ö8), matematik ders kitabı içeriği ile öğretim programının örtüşmesi gerektiğini şu sözleriyle ifade etmiştir: “... müfredata, sırasına uygun, çocukların anlayabileceği şekilde güzel bir şeyler hazırlamaları gerekir. Sırası düzgün olursa istenilen hedefe karşılık verilirse çok daha iyi olur. Ek kitaba gerek kalmadan okul kitabıyla her şeyi halledebiliriz.” Diğer bir öğretmen (Ö1) ise, içeriğin düzenlenmesine yönelik önerilerini şu şekilde vurgulamıştır:

Etkinlikler, konu anlatımı çok iyi bir şekilde anlatılsın, karmaşaya girilmesin konu anlatımının hemen altına etkinlikler yapılsın. Akıllı defter gibi olsun. Spiralli, kareli sayfalar olsun. Geniş yerler bırakılsın. Bol yer lazım bize. 3. sınıf çocuğun el kası tam gelişmemiştir çünkü. Yani bunu iki kitap yapabilirler. Bir ders kitabı bir çalışma kitabı bütün konular içerisinde diğerinde de sorular olabilir. Neyin ne olduğu belli olsun. İç içe geçmesin.

4.2.2 Biçim Boyutuna İlişkin Öneriler

Öğretmen görüşmelerinden elde edilen bulgular, biçim boyutunun geliştirilmesine yönelik *Kitabın İçerisindeki Yazılara* ve *Kitap İçerisindeki Resimlere* ilişkin önerileri ortaya koymuştur.

Kitabın içerisindeki yazılara ilişkin önerilere bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğu kitap içerisindeki yazıların öğrenciler için uygun olmadığı ve yazıların daha büyük olması ve yazı yoğunluğunun azaltılması gerektiği görüşünde fikir birliğine ulaşmışlardır.

Kitabının içerisindeki resimlere ilişkin önerilere bakıldığında ise, öğretmenlerin resimlerin daha güncel olması gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Konu ile ilgili olarak, öğretmenlerden bir tanesi (Ö4) şu açıklamayı yapmıştır: “Resimlerde günümüze uygun resimler olmalı. 3. sınıf olan çocuk sene başında 8 yaşındadır. Çok etkilenir resimlerden, çizgi film karakterlerinden.” Bir diğer öğretmen (Ö11) ise, resimlerle ilgili olarak, kitapta afiş ve sinema filmi kahramanlarının yer almasını ve bunların öğrencilerin ilgisini çekeceğini ve motivasyonunu artıracaklarını belirtmiştir.

4.2.3 Ölçme Değerlendirme Boyutuna İlişkin Öneriler

Görüşmelerden elde edilen bulgularda, öğretmenler ölçme değerlendirme boyutunun geliştirilmesine yönelik *Kitabın Ünite Sonu Alıştırmalarına ve Problemlere* ilişkin önerilerde bulunmuştur.

Kitabın ünite sonu alıştırmalarına yönelik önerilere bakıldığında, iki öğretmenin (Ö4 ve Ö10) kitap içerisinde yer alan soruların çocuklara yeterince hitap etmediğini ve soruların geliştirilmesi gerektiğini vurguladığını görmekteyiz. Öğretmenlerden birisi (Ö10) ise, şu öneride bulunmuştur: “Her aşamadan her seviyeden sonra alıştırma olmalı çocuk seviye seviye gitmeli. Son ünite değerlendirmesine böyle ulaşılmalı; hem kolay hem zor sorular olmalı ki tüm çocuklar yapsın, sonraki zor soruları yapabilecek çocuğa vereyim. Her çocuk tüm soruları yapamaz çünkü.” Diğer bir öğretmen (Ö4) ise, ünite sonu alıştırmaların sayısı olarak yetersiz olduğunu ve konuların birbiriyle bağlantılı ve değerlendirmenin daha iyi olması için ünite soru sayısının artırılması gerektiğini ifade etti.

Diğer bir öneri ise, problemlerin daha anlaşılır ve daha güncel örneklerle verilmesi gerektiği yönündedir. Konu ile ilgili, öğretmenlerden birisi (Ö10), görüşlerini şu sözlerle dile getirmiştir: “Örnekler açık, anlaşılır olsun çocukların seviyelerine uygun

olsun. Bakkal problemleri, pazar problemleri daha çok olmalı, çocukların oynadıkları oyunlar, sokaktaki şeylere yönelik problemler olmalı.” Diğer bir öğretmen (Ö6) ise, problemlerin çocuğun nerede takıldığını anlayabilecekleri şekilde tasarlanması gerektiğini vurgulamıştır.

4.2.4 Kullanım Boyutuna İlişkin Öneriler

Görüşme analizlerinden elde edilen bulgulara, öğretmenler kullanım boyutunun geliştirilmesine yönelik *Kitabın Yerel Baskı Olması* ve *Kitaptaki Örneklerin Artırılmasına* ilişkin önerilerde bulunmuştur. Bir öğretmen (Ö8), İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının yerel baskı olması ve kitabın hazırlanmasında sistemin içinde olan öğretmen, öğrenci ve akademik uzmanların yer alması gerektiğini vurgulamıştır.

Başka bir öğretmen (Ö5), kitabın kullanımının daha kolay olması için şu öneride bulunmuştur: “...mesela [kitaba] sayfalar dolusu yazılar yazarlar. Hâlbuki onlar 5 cümlede özetlenebilir. 3. sınıf toplamanın kurallarını en basit şekilde söylenmeli uzun uzun değil. Bir örnek vererek örnek üstünde açıklayabilir, başka türlü kullanamayız.”

Diğer bir öğretmen (Ö6) ise, kitabın kullanımının daha etkili olması için, kitapta örneklere yer verilmesi gerektiğini, bunun hem öğretmenin hem de öğrencinin anlamasını kolaylaştıracağını belirtti.

Özet

Nitel verilerden elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin 3. sınıf matematik ders kitabının geliştirilmesine yönelik önerileri şu şekilde özetlenebilir:

Kitabın içerik boyutuna ilişkin olarak, öğretmenler matematik ders kitabının matematik ğretim programı ile rtuşmesi gerektiğini ve kitap içerik sırasının tekrar düzenlenmesi gerektiğini önermişlerdir.

Kitabın biçim boyutuna ilişkin olarak ise, öğretmenler kitabın içerisindeki yazıların düzenlenmesine ve kitap içerisindeki resimlerin öğrenciler için uygun olarak düzenlenmesine ilişkin önerilerde bulunmuşlardır.

Bunun yanında lme değerlendirme boyutuna ilişkin olarak, öğretmenler ders kitabında bulunan ünite sonu alıştırmalarının sayısının artırılmasına ve problemlerin geliştirilmesine yönelik öneriler yapmışlardır.

Son olarak, kullanım boyutuna ilişkin olarak, öğretmenler ders kitabının yerel baskı olmasına ve kitabın etkililiği açısından kitaptaki örneklerin artırılmasına yönelik önerilerde bulunmuşlardır.

Bölüm 5

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen nicel ve nitel bulgular araştırma sorularına bağlı kalınarak önceden yapılan çalışmalarla ilişki kurularak tartışılacaktır.

5.1 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçerik, Biçim, Ölçme Değerlendirme ve Kullanım Boyutları

İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarına ilişkin elde edilen bulgular kuramsal bilgi ile ilişkilendirilerek tartışılacaktır.

5.1.1 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçerik Boyutu

Nicel ve nitel bulgular, öğretmenlerin matematik kitabının içerik boyutuna ilişkin görüşlerinin farklı alt boyutlara odaklandığını göstermiştir. Nicel bulgularda içerik boyutunun genel ortalaması ($\bar{X}=2,45$), öğretmenlerin içerik boyutuna ilişkin ifadelere katılmadıklarını göstermektedir.

İçerik boyutunun alt boyutlarına ilişkin ise, öğretmenler kitabın amaçları ortaya koyma alt boyutunda yer alan ifadelerle kararsız ($\bar{X}=2,7$), öğrenci fikirlerini dikkate alma alt boyutunda yer alan ifadelerle katılmıyorum ($\bar{X}=2,4$), konuyla ilgili olaylara öğrencilerin ilgisini çekme alt boyutunda yer alan ifadelerle kararsız ($\bar{X}=2,6$), öğrencilerin fikir yürütmelerini teşvik etme alt boyutunda yer alan ifadelerle katılmıyorum ($\bar{X}=2$), öğrencilerin matematik gelişimini değerlendirme alt boyutuna

ilişkin ifadelere kararsız ($\bar{X}=3$) ve matematik öğrenme ortamını geliştirme alt boyutunda yer alan ifadere katılmıyorum ($\bar{X}=2$) yönünde görüş bildirmişlerdir.

Diğer taraftan, nitel bulgular ise, matematik ders kitabının içeriğinin öğretim programı hedefleri ile örtüşmediğini ve etkinliklerde yer alan problemlerin yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Öğretmenler konu sırası ile öğretim programı arasında paralellik olmadığını, konuların aşamalılık özelliğine uygun şekilde sıralanmadığını vurgulamıştır.

İçeriğin belirlenmesinde en önemli unsur öğrencilerin neyi öğrenmeye ihtiyaçları olduklarıdır. Öğrenme kazanımlarına bağlı olarak öğrencilerin öğrenme ihtiyacı olan içerik; öğrenme öğretme ve ölçme değerlendirme etkinliklerinin bütünleştirilmesi olarak tanımlanır (Yanpar Yelken, 2015). Ders kitabı içeriğinin öğrenme ilkeleriyle tutalı olması, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, kolaydan zora doğru düzenlenmesi gerekmektedir (Yanpar Yelken, 2017).

Ders kitabı içeriğinin vazgeçilmez ögesi amaçlarıdır. Amaçlar, yol göstericidir ve eğitimin sonunda tüm öğrencilerin ne öğrenmelerinin beklendiğini ve de ne gibi yeteneklere sahip olmalarının amaçlandığını gösteren önemli bir unsurdur (Yanpar Yelken, 2017). Amaçlar belirlendikten sonra öğrenme öğretme faaliyetlerinin uygulamasına geçilmektedir (İşman, 2015).

Her kitabın amacı olmalıdır. Bu amaçlar her ünitenin başında yer almakta ve öğretmenler bu amaçları gerçekleştirmek için öğretimi planlamaktadır (Yalın, 2012). Amaçlar açık ve anlaşılır şekilde, öğrencinin yapacaklarına ve kazanacaklarına odaklı olarak tasarlanmalı ve değerlendirmelidir (Yanpar Yelken, 2017).

Ders kitabının içerik boyutu öğrencinin dikkatini çekecek şekilde tasarlanmalıdır. Böylelikle, öğrenci ders esnasında önemli noktaları gözden kaçırmaz ve dikkatini önemli noktalara odaklar (Yalın, 2012). Ayrıca, içinde bulunan soru çeşidi fazla olmalı, bilgi düzeyindeki soruların yanı sıra kavrama, uygulama gibi sorulara da yer verilmelidir (Yanpar Yelken, 2017).

İçerik boyutuyla ilgili olarak, Karakelleoğlu (2007), matematik ders kitapları içeriğinde konu ve hedeflerin paralellik göstermesi gerektiğini savunmuştur. Bunun yanı sıra, Kılıç ve Seven (2002) ise, ders kitabı içeriğinin ders programı amaçları ile örtüşmesi gerektiğini belirtmektedir.

5.1.2 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Biçim Boyutu

Matematik ders kitabının biçim boyutuna ilişkin genel ortalamanın katılmıyorum ($\bar{X}=2,36$) seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Nicel bulgular, öğretmenlerin, “Matematik ders kitabının ön kapağı ilgi çekicidir”, “Matematik ders kitabının cildi sağlamdır, matematik ders kitabındaki yazılar, sayfa ince olduğu için arka sayfadan görünmektedir”, “Matematik ders kitabının sayfaları kolay yıpranmayacak kalitededir”, “Matematik ders kitabında yazım ve noktalama hataları vardır” ve “Şemalar ilgi çekicidir” ifadelerine katılmadıklarını göstermiştir. Bulgular ayrıca, öğretmenlerin “Matematik ders kitabındaki renkler ilgi çekicidir”, “Matematik ders kitabındaki yazılar rahat okunabilecek büyüklüktedir”, “Resimler ilgi çekicidir”, “Tablolar ilgi çekicir” ve “Grafikler ilgi çekicidir” ifadelerine ilişkin kararsız kaldıkları görülmüştür.

Nitel bulgularda ise, öğretmenler matematik ders kitabını ön kapak tasarımı ve içerdiği renk ve resimler bakımından çocuklar için uygun bulurken, resimlerin güncel karakterler içermesi ve yazım formatının çocuklar için uygun olmaması açılarından

uygun bulmamışlardır. Ayrıca, ders kitabı içerisinde yer alan resim karakterlerinin eski çizgi film karakterlerine ait olduğu için öğrencilerin onları tanımadıklarını ve bu yüzden ilgi çekici bulmadıkları belirtilmiştir. Yazım formatı ile ilgili olarak öğretmenler, öğrencilerin seviyesine uygun puntolar kullanılmadığını dile getirmişlerdir.

Ders kitabının biçimi öncelikle bazı özelliklere sahip olmalıdır. Bu özellikler; kolay kullanılır olması; ders kitabında kullanılan temaların kolay kavranması; içerik görselliğinin uygun ve bütünlük içinde olması; kullanılan yazıların açık, net ve kolay anlaşılabilir olması; renklerin uyumlu olması ve abartılı olmaması; resim, çizim, yazı ve renklerin öğrencilerin yaşına uygun olmasıdır (Yanpar Yelken, 2017). Karakelleoğlu (2007), matematik ders kitabını kullanan kişilerin çocuk olduğunun göz önünde bulundurularak kitapların dayanıklı ve kaliteli kağıtlara basılması gerektiğini vurgularken, Uluişik (2008) tüm yıl boyunca matematik ders kitaplarının öğrenciler tarafından kullanılabilmesi için kitap kağıt kalitesinin ve cildinin sağlam olması gerektiğini vurgulamıştır.

3. sınıf matematik ders kitabının ön kapak tasarımının, sayfa düzeninin ve görsel unsurlarının öğrenciler için uygun olmadığı ve kitabın içindeki renklere ilişkin öğretmenlerin kararsız kalmaları göz önünde bulundurulduğunda, Çakır (2009) ders kitabı biçiminin öğrenciler için önemli olduğunu ve ön kapak tasarımının, sayfa düzeninin ve görsel unsurların öğrenciler için ilgi çekici olması gerektiğini savunmuştur. Konu ile ilgili bir diğer araştırmada, Gün (2009), matematik ders kitabının içerisinde kullanılan renklerin karışık ve öğrencinin dikkatini dağıtacak şekilde olmaması gerektiğini vurgulamıştır.

5.1.3 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutu

Nicel bulgular matematik ders kitabının ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin genel ortalamasının kararsız ($\bar{X}=2,5$) seçeneğinde olduğunu göstermektedir. Bu boyuta ilişkin, öğretmenlerin “Matematik ders kitabındaki sorular hedeflerle paraleldir”, “Matematik ders kitabındaki sorular öğrencilerin düzeyine uygundur”, “Matematik ders kitabında sorular anlaşılır biçimde sunulmuştur” ve “Matematik ders kitabında merak uyandırıcı sorular verilmiştir” ifadelerinde kararsız olduklarını, “Matematik ders kitabındaki çalışma yaparaklarında yeterince alıştırma bulunmaktadır”, “Matematik ders kitabında yeterince ölçme değerlendirme sorusu bulunmaktadır”, “Matematik ders kitabındaki sorular öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır” ifadelerine ise katılmadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Bunun yanında nitel bulgular, öğretmenlerin bu boyuta ilişkin bazı endişelerini ortaya koymuştur. Ders kitabının içerdiği problemlerin sayısının ve kapsamının yetersiz olması, problemlerin öğrenci seviyesine uygun olmaması ve kitaptaki etkinliklerin Kolej Sınavına yönelik olmaması kitabın ölçme ve değerlendirme boyutunun eksiklikleri olarak dile getirilmiştir.

Ölçme değerlendirme genellikle eğitim öğretimin sonunda yapılmakta ve bu süreçte öğrenci başarısının ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanında ölçme değerlendirme ile programın amaçlarına ne kadar ve ne ölçüde ulaşıldığı da tespit edilmektedir (Yanpar Yelken, 2015). Gün (2009), matematik ders kitabının incelendiği çalışmasında öğretmen görüşlerini değerlendirmiş ve ünite sonu ölçme değerlendirme sorularının ve alıştırma sorularının öğrenciler için yeterli sayıda olmadığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra, Tutak ve Güder (2012) de, matematik ders

kitabındaki ünite sonu ölçme değerlendirme sorularının yeterli olmadığını dile getirmişlerdir. Başka bir araştırmada ise, Arslan ve Özpinar (2009), matematik ders kitaplarının geleneksel soru tarzının etkisinde kaldığını, yani kısa cevaplı testlerin yer aldığını bunun da öğrencilerin gelişimini olumsuz etkilediğini belirtmektedirler. Halbuki Çakır (2009), matematik ders kitabı içerisindeki ölçme değerlendirme sorularının hem öğretmen hem öğrenci için önemli olduğunu ve kitapta iyi hazırlanmış soruların bulunması gerektiğini savunmuştur.

5.1.4 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının Kullanım Boyutu

Son olarak, nicel bulgular matematik ders kitabının kullanım boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin genel ortalamasının kararsız ($\bar{X}=2,6$) olduğunu göstermiştir. Nitel bulgularda ise öğretmenlerin çoğunlukla kitabı kullanmadıklarını ifade etmeleri göz önünde bulundurulması gereken bir durumdur. İlkokul matematik ders kitabının kullanım boyutuna yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında, nicel bulgular öğretmenlerin “Öğrencilere anlatılan konuyu takip etmek için matematik ders kitabını kullanmalarını öneririm”, “Öğrencilere sınavlara hazırlanırken matematik ders kitabını kullanmalarını öneririm”, “Öğrencilere ders çalışırken ders kitabı kullanmalarını öneririm”, “Konuları matematik ders kitabını kullanarak anlatırım”, “Matematik ders kitabındaki soruları sınıfta çözerim”, “Matematik ders kitabından ödev veririm” ifadelerine katılmadıkları ortaya koymuştur. Bunun yanında, öğretmenlerin “öğrencilere ders çalışırken test kitabı kullanmalarını öneririm” ve “öğrencilere ders çalışırken sınavlara hazırlık dergilerini kullanmalarını öneririm” ifadelerine yönelik kararsız oldukları ortaya çıkmıştır. Bulgular, öğretmenlerin “Öğrencilere ders çalışırken yaprak testleri kullanmalarını öneririm” ve “Matematik ders kitabını fazla kullanmam” ifadelerine katıldıklarını ortaya çıkarmıştır.

Diğer taraftan nitel bulgularda ise, öğretmenler matematik ders kitabındaki problemleri zaman zaman sınıf içerisinde çözdüklerini; fakat kitabın içerik sırası ile öğretim programının örtüşmemesinden kaynaklı olarak kullanım sıkıntısı yaşadıklarını ve kitabın öğrencilerin evde kullanımına uygun olmadığı için öğrencilere ödev veremediklerini belirtmişlerdir.

İşman (2015), ders kitabının rahat kullanım sağladığı, basit yapılı olduğu, rahat taşınabildiği, bütün öğrenci gruplarında kullanılabildiği, diğer eğitim teknolojileri ile desteklenebildiği ve farklı kademelerdeki sınıflar için kullanılabildiği için eğitim öğretim hayatında önemli bir yer tuttuğunu belirtmektedir. Diğer taraftan Yanpar Yelken (2017), ders kitabının kullanım açısından ucuz olduğu, kolay ulaşılabildiği ve kolay çoğaltılabildiği için önem arz ettiğini vurgulamıştır.

Kullanım boyutuyla ilgili, Işık (2008) öğretmenlerin matematik ders kitabını bazen kullandıklarını veya hiç kullanmadıklarını, ayrıca ders kitabındaki soru ve problemlerde yaşanan sıkıntıları test kitaplarının yardımıyla çözmeye çalıştıklarını söylerken, Keleş (2014), öğrencilere yardımcı kaynak aldıklarını ve farklı kaynaklardan yaprak testler kullandıklarını, sınavlara hazırlanırken ise test kitaplarını tercih ettiklerini belirtmektedir. Aydın (2010), öğrencilerin sınavlara hazırlanırken farklı soru çeşidi ve çözümleri görebilmeleri için onlara test kitabı kullanmalarını önerdiklerini belirtmektedir. Gün (2009) ise, yaptığı çalışmada öğretmenlerin öğrencilere konuyu takip etmeleri ve sınavlara hazırlanmaları için ders kitabını bazen kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda, söz konusu çalışmada öğretmenlerin ders kitabını kullanmadıkları ve yardımcı kaynak kullandıklarına ilişkin görüşleri bu çalışmadan elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

5.2 İlkokul 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının İçerik, Biçim, Ölçme Değerlendirme ve Kullanım Boyutlarının Geliştirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

İlköğretim 3. Sınıf Matematik Ders Kitabının içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarının geliştirilmesine ilişkin birtakım öneriler yapılmıştır.

Nitel bulgular, ders kitabının içeriğinin matematik öğretim programı ile örtüşmesi gerektiğini ve içerik sırasının öğretim programına paralel olarak yeniden düzenlenmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Arslan ve Özpınar (2009) da, ders kitabı içeriğinin öğretim programı ile örtüşmesinin önemini vurgulamaktadır.

Biçim boyutuna ilişkin ise, resim ve yazılarla ilgili sıkıntılar olduğu, yazı boyutlarının değiştirilmesi gerektiği, çocukların daha iyi okuyabilmesi için daha büyük yazıların kullanılması gerektiği ve resimlerin güncel olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Konu ile ilgili, Aydın (2010), sayfa düzeninin ve kitapta yer alan resimlerin öğrencinin ilgisini çekecek şekilde tasarlanmasını önermiştir.

Ölçme değerlendirme boyutuna ilişkin ise, ders kitabında öğrencilerin çözebileceği örneklerin yer alması gerektiği ve ünite sonu alıştırmalarında soru sayısının artırılması gerektiği belirtilmiştir. Kitap içerisinde yer alan problemlerin güncel ve öğrencilerin anlayabileceği şekilde olması gerektiği ayrıca vurgulanmıştır. Aydın (2010), ders kitapları öğrencilere daha güncel örnekler sunmalı ve günlük yaşamda nasıl uygulama yapacaklarına ilişkin yönlendirmeler içermelidir önerisinde bulunurken, Işık (2008) da, ders kitaplarında yeterince alıştırmaya, soru ve etkinlik olmasını önermiştir.

Son olarak, kullanım boyutuna ilişkin ise matematik kitabının yerel baskı olmasının gerekliliği vurgulanmış ve kitapların sistem içerisinde yer alan kişilerden fikir alınarak geliştirilmesi ve basılması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, kitap içerisindeki örneklerin konu anlatımı ile birlikte verilmesinin öğrencinin kullanımı için daha elverişli olacağı belirlenmiştir. Yıldırım (2010), kitapların hazırlık aşamasında öğretici görüşlerin benimsenmesi gerektiğini ve uzman kişilerden fikir alınmasını önermiştir. Dane, Doğar ve Balkı (2004) da, ders kitaplarının uzman olan eğitimciler tarafından hazırlanmasını önermiştir.

5.3 Sonuç

Aşağıda çalışmanın bulgularına bağlı olarak; matematik kitabının içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutlarına ilişkin nicel ve nitel verilerle ulaşılan sonuçlar yer almaktadır.

Ders Kitabının İçerik Boyutu

Öğretmenler:

- Amaçları ortaya koyma alt boyutuna ilişkin kararsız görüş dile getirmişlerdir.
- Öğrenci fikirlerini dikkate alma alt boyutuna katılmadıklarını belirtmişlerdir.
- Konuyla ilgili olaylara öğrencilerin ilgisini çekme alt boyutuna ilişkin kararsız görüş ifade etmişlerdir.
- Öğrencilerin fikir yürütmelerini teşvik etme alt boyutuna katılmadıklarını belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin matematik gelişimini değerlendirme alt boyutuna ilişkin kararsız görüş dile getirmişlerdir.
- Matematik öğrenme ortamını geliştirme alt boyutuna katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Ders Kitabının Biçim Boyutu

Öğretmenler:

- Matematik ders kitabının ön kapağını ilgi çekici bulmadıklarını, cildinin sağlam ve şekillerin ilgi çekici olmadığını ve sayfaların kolay yıpranmaya müsait kalitede olduğunu ifade etmişlerdir.
- Ders kitabındaki renklerin ve tabloların ilgi çekici olduğu ve yazıların rahat okunabilecek büyüklükte olduğu ifadelerinde kararsız kalmışlardır.
- Görüşmelerde hem kitabın ön kapağının hem de ders kitabında yer alan resimlerin ve renklerin çocuklar için uygun olduğunu ifade etmişlerdir.
- Ders kitabı içerisinde bulunan resimlerin güncel olmadığını ve yazım formatının çocuklar için uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Ders Kitabının Ölçme Değerlendirme Boyutu

Öğretmenler:

- Matematik ders kitabının çalışma yapraklarında yeterince alıştırmaya ve ölçme değerlendirme sorularının bulunmadığını ve öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerine olanak sağlamadığını belirtmişlerdir.
- Ders kitabındaki soruların hedeflere paralel olduğu, soruların öğrencilerin düzeyine uygun olduğu ve soruların anlaşılır biçimde sunulduğu ifadelerinde kararsız kalmışlardır.
- Ders kitabı içerisinde yer alan problemlerin sayısının ve kapsamının yeterli olmadığını ve problemlerin öğrenci seviyesine uygun olmadığını ifade etmişlerdir.
- Hem nicel hem de nitel bulgularda problem sayısının ve kapsamının yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Ders Kitabının Kullanım Boyutu

Öğretmenler:

- Matematik ders kitabını konu takibi yapmak, konuları ders kitabı kullanarak anlatmak ve ders kitabındaki soruları sınıfta çözmek için fazla kullanmadıklarını belirtmişlerdir.
- Ders kitabını ödev verme amaçlı kullanmadıklarını; öğrencilere ders çalışırken yaprak testleri kullanmalarını önerdiklerini belirtmişlerdir.
- Nicel ve nitel bulgularda, matematik ders kitabının içerik sırası ile matematik öğretim programının örtüşmediğini ve kitaptan ödev vermediklerini belirtmişlerdir.

5.4 Araştırmanın Sonuçlarına Göre Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında; uygulamaya ve yeni yapılacak araştırmalara yönelik aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Elde edilen bulgular çerçevesinde:

- TEPGP kapsamında oluşturulan, 3. sınıf matematik kitapları içerik, biçim, ölçme değerlendirme ve kullanım boyutları açılarından gözden geçirilebilir.
- İlkokul 3. sınıf matematik öğretim programı ölçme değerlendirme boyutunda yardımcı kitapla desteklenebilir.

Yeni Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu çalışmadan elde edilen bulgular, Gazimağusa ve İskele ilçelerine bağlı ilkokullara genellenebildiğinden; benzer bir çalışma daha geniş bir örneklem üzerinde yapılabilir.

- Benzer bir çalışma, ilkokul düzeyinde kullanılan diğer matematik ders kitaplarıyla da yapılabilir.
- Yapılan bu çalışmada öğretmenlerin, soru çözmek için yardımcı kaynak kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu kaynakların neler olduğu ve hangi bağlamda kullanıldıkları araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Altun, M. (2014). *Liselerde matematik öğretimi* (6. Baskı). Bursa: Aktüel Alfa Akademi.
- Arslan, S. ve Özpinar, İ. (2009). İlköğretim 6. sınıf matematik ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Gökaltıp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 97-113.
- Aydın, İ. (2010). *Sekizinci Sınıf matematik ders kitabı hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Baki, A. (2014). *Kuramdan uygulamaya matematik eğitimi* (5. Baskı). Ankara: Harf Eğitimi Yayıncılığı.
- Başaran, İ. E. (2008). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Batur, Z. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarının farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Baykul, Y. (2016). *İlkokulda matematik öğretimi* (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Bingölbalı, F., Gören, A. ve Arslan, S. (2016). Matematik öğretmenlerinin ders kitaplarını okuma düzeyleri: öğretim programının hedefleri doğrultusunda bir inceleme. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 7(2), 460-485.
- Bulut, A. (2013). *İlkokul matematik kitaplarının kullanımına ilişkin sınıf öğretmeni ve öğrenci görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Bulut, A. ve Tertemiz, N. (2013). İlkokul matematik ders kitaplarının kullanımına ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerini bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 3(5), 69-86.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Ekgün, Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V.L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları* (2. Baskıdan Çeviri). (Çeviri Editörleri: Y. Dede, S. B. Demir). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çakır, A. (2009). *İlköğretim 5. sınıf matematik ders kitaplarının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Çepni, S. (2012). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Dane, A., Doğar, Ç. ve Balkı, N. (2004). İlköğretim 7. sınıf matematik ders kitaplarının değerlendirilmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 1-18.

Dayak, E. (1998). *İlköğretim 5. sınıf matematik ders kitaplarının eğitim-öğretime uygunluğunun değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Delice, A., Aydın, E. ve Kardeş, D. (2009). Öğretmen adayı gözüyle matematik ders kitaplarında görsel öğelerin kullanımı. *Fen Bilimleri Dergisi*, 8(16), 75-92.

Demirel, Ö. (2011). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Erol, B. ve Kiroğlu, K. (2012). Hayat bilgisi ders kitaplarının dil ve anlatım yönünden değerlendirilmesi. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 32, 155-176.

Fer, S. (2009). *Öğretim tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Gökçek, T. ve Karadeniz, M. (2003). Ortaöğretimde matematik ders kitabı yerine alternatif kaynakların tercih edilme nedenleri. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 4(1), 20-31.

- Gülersoy, A. E. (2013). İdeal ders kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 2(1), 8-26.
- Gümüş, E. (2004). Ortaöğretim coğrafya ders kitaplarına bir bakış. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 83-87.
- Gün, C. K. (2009). *Ortaöğretim 9. sınıf matematik ders kitabına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Hadar, L. L. (2017). Opportunities to learn: mathematics textbooks and students' achievements. *Studies in Educational Evaluation*, 55, 153-166.
- Hewitt, T. W. (2018). *Eğitimde program geliştirme neyi neden öğretiyoruz* (1. Baskıdan Çeviri). (Çeviri Editörü: S. Arslan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Işık, C. (2008). İlköğretim ikinci kademesinde matematik öğretmenlerinin matematik ders kitabı kullanımını etkileyen etmenler ve beklentileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 163-176.
- İşman, A. (2015). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Karakelleoğlu, S. (2007). *İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen, öğrenci ve uzman görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi). Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Katipoğlu, M. ve Katipoğlu, S. (2016). Matematik öğretmenlerinin öğrenci ders kitabı hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Eğitim, Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 2(3), 156-165.

Keleş, T. (2014). MEB 2005 öğretim programına göre hazırlanan 9. sınıf matematik ders kitaplarının değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 57-78.

Kılıç, A. ve Seven, S. (2002). *Konu alanı ders kitabı incelenmesi* (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kızılçaoğlu, A. (2003). Ortaöğretim coğrafya ders kitapları değerlendirme ölçütleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 8, 19-33.

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı (MEB) (2016a). Temel Eğitim Matematik Dersi Öğretim Programı.

<http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/ortaokul/2010-2011/Matematik%20-%206%20.pdf> adresinden elde edildi. 01.10.2017.

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı (MEB) (2016b). Temel Eğitim Programları Geliştirme Projesi <http://tepgp.emu.edu.tr/>

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (MEB) (t.y.). Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı. www.mebnet.net/?q=node/35

Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: dersin ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri). (Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. (Kitabın orijinal baskı tarihi 2009).

Mertkan, Ş. (2015). *Karma araştırma tasarımı* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2005). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Matematik Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6-8. sınıfları), Ankara. <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/ortaokul/2010-2011/Matematik%20-%206%20.pdf>

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2009). Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/27449_0.html adresinden elde edildi. 04.10.2017.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2012). Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, Ankara. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/09/20120912-2.htm>

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2015). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Matematik Dersi Öğretim Programı (1-4. sınıflar), Ankara. http://matematikogretimi.weebly.com/uploads/2/6/5/4/26548246/matematik1-4_prg.pdf

- Özçelik, D. A. (2010). *Okullarda ölçme ve değerlendirme öğretmen el kitabı* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Sefa, A. (2009). *7. sınıf ilköğretim matematik ders kitabının; görsel, duyuşsal ve akademik yönden incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniveristesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Semerci, Ç. (2004). İlköğretim Türkçe ve matematik ders kitaplarını genel değerlendirme ölçeği. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(1), 49-54.
- Semerci, Ç. ve Semerci, N. (2004). İlköğretim (1.- 5.sınıf) matematik ders kitaplarının genel bir değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 1-5.
- Seven, S. (2001). *İlköğretim sosyal bilgiler ders kitapları hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Sevimli, E. ve Kul, Ü. (2015). Matematik ders kitabı içeriklerinin teknoloji uygunluk açısından değerlendirilmesi: ortaokul örneği. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 9(1), 308-331.
- Şahin, H. (2004). Etkili bir sosyal bilgiler ders kitabının nitelikleri. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 366-375.
- Şeker, H. (Ed). (2012). *Eğitimde program geliştirme kavramlar yaklaşımlar* (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Şişman, G. ve Akkaya, G. (2017). Ortaöğretim dokuzuncu sınıf matematik ders kitaplarının öğretim programlarına uygunluğu açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 1-14.
- Taşdemir, C. (2011a). İlköğretim 1. kademedeki okutulan matematik ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 16-27.
- Taşdemir, C. (2011b). Ortaöğretim 10. sınıf matematik ders kitabının bazı değişkenler bakımından incelenmesi: Bitlis ili örnekleme. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 1(4), 41-54.
- Temel Eğitim programları Geliştirme projesi (TEPGP). (2014). <http://tepgp.emu.edu.tr/>
- Tekin, H. (2009). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (19. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Toptaş, V., Elkatmış, M. ve Karaca E. (2012). İlköğretim 4. sınıf matematik programının öğrenme alanları ile matematik öğrenci çalışma kitabındaki soruların zihinsel alanlarının TIMSS'e göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 17-29.
- Törnross, J. (2005). Mathematics Textbooks, opportunity to learn and student achievement. *Studies in Educational Evaluation*, 31, 315-327.

- Tutak, T. ve Güder, Y. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğretmenlerinin matematik ders kitabı hakkında görüş ve düşünceleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 16-28.
- Uluışık, M. (2008). *İlköğretim beşinci sınıf matematik ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Uşun, S. (2012). *Eğitimde program değerlendirme süreçler yaklaşımlar ve modeller* (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ünsal, Y. ve Güneş, B. (2004). Bir kitap inceleme çalışması örneği olarak MEB lise 1. sınıf fizik ders kitabının eleştirel olarak incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 305-321.
- Yalın, H. İ. (2012). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (24. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yanpar Yelken, T. (Ed) (2015). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yanpar Yelken, T. (2017). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (14. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yapıcı, M. (2004). İlköğretim dilbilgisi konularının çocuğun bilişsel düzeyine uygunluğu. *İlköğretim-Online*, 3(2), 35-41. <http://ilkogretim-online.org.tr>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, E. (2010). Evaluation of 7th grade mathematics teachers' guide book along with the teacher opinions. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 5177-5182.

EKLER

Ek 1: Öğretmenlere Uygulanan Anket

Değerli Katılımcı;

Bu anketin amacı, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından ders kitabı olarak belirlenen ilköğretim 3. sınıf matematik ders kitabına ilişkin görüşlerinizi incelemektir. Anket altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerinize ait sorular diğer bölümlerde matematik ders kitabına ilişkin ölçeklendirilmiş ve açık uçlu sorular bulunmaktadır. Anket 5 seçenekli olup her seçenek aşağıdaki gibi numaralandırılmıştır.

Ankete katılmanız gönüllülük esasına dayanmaktadır. Dilediğiniz zaman çalışmadan çıkabilirsiniz. Araştırmanın sağlıklı sonuca ulaşması, vereceğiniz içten yanıtlarla olacaktır. Vereceğiniz bilgiler kimseye açıklanmayıp gizli kalacak, yalnızca tez ve olası bilimsel bir araştırmada kullanılabilecektir. Anketi yanıtlayarak araştırmaya sağlayacağınız değerli katkılar için şimdiden teşekkür ederim.

Simge Menekşe Çavdar
Yüksek Lisans Öğrencisi
Eğitim Programları ve Öğretimi Yüksek Lisans Programı
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Fakültesi
Doğu Akdeniz Üniversitesi
GSM: 0533 839 72 07
E-posta: simgemnks24@gmail.com

Size en uygun seçeneğe (x) işareti koyunuz.

- 1=Kesinlikle Katılmıyorum
- 2=Katılmıyorum
- 3=Kararsızım
- 4=Katılıyorum
- 5=Kesinlikle Katılıyorum

Kişisel Bilgi Formu

Size en uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz.

1.En son bitirdiğiniz eğitim kurumu

- ☐ Eğitim Yüksek Okulu
- ☐ Eğitim Fakültesi
- ☐ Yüksek Lisans
- ☐ Doktora
- ☐ Diğer

2. Çalışma süreniz

- ☐ 1-5 yıl
- ☐ 6-10 yıl
- ☐ 11-15 yıl
- ☐ 16-20 yıl
- ☐ 21 yıl ve üzeri

3. Cinsiyet

- ☐ Erkek
- ☐ Kadın

4.Okulunuzun Adı.....

İF1	İÇERİK YÖNÜNÜNDEN-Amaçları Ortaya Koyma	1	2	3	4	5
<i>İ01</i>	Ders kitabı, öğrencileri motive etmek için genel amaçlar içermektedir,					
<i>İ02</i>	Ders kitabı, öğrencileri motive etmek için talimatlar içermektedir,					
<i>İ03</i>	Her bir ünite, amacını ve diğer ünitelerle olan ilişkisini ifade etmektedir,					
<i>İ04</i>	Konuların başında öğrencilere amaçlara uygun ve yapılabilir aktiviteler sunulmaktadır					
<i>İ05</i>	Sunulan bu aktiviteler öğrencilerin “Problem Çözme Becerilerini” geliştirecek niteliktedir,					
İF2	İÇERİK YÖNÜNÜNDEN- Öğrenci Fikirlerini Dikkate Alma	1	2	3	4	5
<i>İ06</i>	Ders kitabı, konunun öğrenilmesi için gerekli, ön şart niteliğindeki temel bilgi ve becerileri içermektedir,					
<i>İ07</i>	Ders kitabı, öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışları konusunda öğretmeni uyarmaktadır,					
<i>İ08</i>	Bilimsel ifadelere geçmeden önce, öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkarma da öneriler içermektedir,					
<i>İ09</i>	Ders kitabı, öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışlarına yer vermektedir,					
<i>İ10</i>	Ders kitabı, öğrencilerin konu ile ilgili sahip oldukları ön bilgileri ortaya çıkaracak nitelikte hazırlık soruları içermektedir,					
İF3	İÇERİK YÖNÜNÜNDEN-Konuyla İlgili Olaylara Öğrencinin İlgisini Çekme	1	2	3	4	5
<i>İ11</i>	Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklerle, hikâyelere, karikatürlere vb, yer verilmektedir,					
<i>İ12</i>	Öğrenmeyi desteklemek için günlük hayattan çoklu ve değişken olaylar sunulmaktadır,					
<i>İ13</i>	Ders kitabı, konularla ilgili olarak öğrencilerin kendilerinin okul dışında da yapabilecekleri aktiviteleri içermektedir,					
<i>İ14</i>	Ders kitabı, uygulama imkânı olmayan konular için, başkası tarafından yapılmış aktiviteleri içermektedir,					
<i>İ15</i>	Matematiksel kavramlar, işlemler ve ilişkiler, öğrencilerde kavram yanlışısı uyandırmayacak şekilde, doğru ve anlaşılabilir ilişkilerle sunulmaktadır,					
<i>İ16</i>	Ders kitabı, öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerilerin kullanımının nasıl olacağı hakkında öneriler içermektedir,					
<i>İ17</i>	Çeşitli olaylarda edinilen bilginin kullanımı ve becerilerin uygulanması için öğrencilere ödevler/problemler sunulmaktadır,					
<i>İ18</i>	Ders kitabındaki örnekler, açıklamalar ve ipuçlar, öğrenciler için matematiksel kavramları yapılandırma görevi yapıyor,					
İF4	İÇERİK YÖNÜNÜNDEN-Öğrencilerin Fikir Yürütmelerini Teşvik Etme	1	2	3	4	5
<i>İ19</i>	Ders kitabı, devamlı olarak her bir öğrencinin fikirlerini ifade etme, açıklama, doğrulama ve sergilemeleri için öneriler içermektedir,					
<i>İ20</i>	Ders kitabı, öğrencilerin kavramlar, beceriler ve ilişkiler hakkında muhakeme ve yorum yapmalarına rehber olmak için problem/ödevler içermektedir,					
İF5	İÇERİK YÖNÜNÜNDEN-Öğrencilerin Matematik Gelişimini Değerlendirme	1	2	3	4	5

<i>İ21</i>	Ders kitabı, anlama olmaksızın ezberlenen ifadeleri tekrar etme ya da bir formülü kullanmaya benzer ifadelerden öğrenciyi uzak tutan değerlendirme soruları/ödevleri içermektedir,					
<i>İ22</i>	Öğretim programını kapsayan içerik, eğitim-öğretimin faaliyetlerini amaçlarına uygun bir şekilde değerlendirmektedir,					
<i>İF6</i>	İÇERİK YÖNÜNDEN-Matematik Öğrenme Ortamını Geliştirme	1	2	3	4	5
<i>İ23</i>	Ders kitabı, öğretmenlere öğretme konusunda gerekli olan fen, matematik ve teknoloji yönünden kendi bilgi düzeylerini geliştirmeleri için yardım edebilmektedir,					
<i>İ24</i>	Ders kitabı, bilgisayar destekli etkinliklere yer vermektedir,					
<i>İ25</i>	Ders kitabı, öğretmenlere ve öğrencilere bilginin doğruluğunu sorgulamakta cesaretlendiren bir öğretme ortamı sağlamaya yardımcı olmaktadır,					
<i>İ26</i>	Ders kitabı, öğretmenlere yaratıcılığı ödüllendiren ve ilgiyi uyandıran bir öğretme ortamı sağlamaya yardımcı olmaktadır,					
<i>BF</i>	BiÇİM YÖNÜNDEN	1	2	3	4	5
<i>B01</i>	Matematik ders kitabının ön kapağı ilgi çekicidir,					
<i>B02</i>	Matematik ders kitabındaki renkler ilgi çekicidir,					
<i>B03</i>	Matematik ders kitabının cildi sağlamdır,					
<i>B04</i>	Matematik ders kitabındaki yazılar, sayfa ince olduğu için arka sayfadan görünmektedir,					
<i>B05</i>	Matematik ders kitabının sayfaları kolay yıpranmayacak kalitededir,					
<i>B06</i>	Matematik ders kitabındaki yazılar rahat okunabilecek büyüklüktedir,					
<i>B07</i>	Matematik ders kitabında yazım ve noktalama hataları vardır,					
<i>B08</i>	Resimler ilgi çekicidir,					
<i>B09</i>	Şemalar ilgi çekicidir,					
<i>B10</i>	Tablolar ilgi çekicidir,					
<i>B11</i>	Grafikler ilgi çekicidir,					
<i>OF</i>	ÖLÇME-DEĞERLENDİRME YÖNÜNDEN	1	2	3	4	5
<i>Ö01</i>	Matematik ders kitabındaki çalışma yapraklarında yeterince alıştırma bulunmaktadır,					
<i>Ö02</i>	Matematik ders kitabında yeterince ölçme değerlendirme sorusu bulunmaktadır,					
<i>Ö03</i>	Matematik ders kitabındaki sorular hedeflerle paraleldir,					
<i>Ö04</i>	Matematik ders kitabındaki sorular öğrencilerin düzeyine uygundur,					
<i>Ö05</i>	Matematik ders kitabında sorular anlaşılır biçimde sunulmuştur,					
<i>Ö06</i>	Matematik ders kitabında merak uyandırıcı sorular verilmiştir,					
<i>Ö07</i>	Matematik ders kitabındaki sorular öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır,					
<i>KF</i>	KULLANIM YÖNÜNDEN	1	2	3	4	5

K01	Öğrencilere anlatılan konuyu takip etmek için matematik ders kitabını kullanmalarını öneririm,					
K02	Öğrencilere sınavlara hazırlanırken matematik ders kitabını kullanmalarını öneririm,					
K03	Öğrencilere ders çalışırken ders kitabı kullanmalarını öneririm,					
K04	Öğrencilere ders çalışırken test kitabı kullanmalarını öneririm,					
K05	Öğrencilere ders çalışırken yaprak testleri kullanmalarını öneririm,					
K06	Öğrencilere ders çalışırken sınavlara hazırlık dergilerini kullanmalarını öneririm,					
K07	Konuları matematik ders kitabını kullanarak anlatırım,					
K08	Matematik ders kitabındaki soruları sınıfta çözerim,					
K09	Matematik ders kitabından ödev veririm,					
K10	Matematik ders kitabını fazla kullanmam,					

Açık Uçlu Sorular

Matematik ders kitabına ilişkin yukarıda belirttiğiniz görüşlerinize ek olarak değinmek istediğiniz noktalar var mı? Varsa, lütfen aşağıdaki boşluklara yazınız.
Ders kitabı:

İçeriğine ilişkin görüşleriniz:

Biçimine ilişkin görüşleriniz:

Kullanımına ilişkin görüşleriniz:

Ölçme-Değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleriniz:

Ek 2: Öğretmen Görüşme Formu

Okul:.....

Tarih ve saat (başlangıç-bitiş):.....

Merhaba, adım Simge Çavdar. Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim yüksek lisans programı öğrencisiyim. Görüşmemin amacı 3. sınıf matematik ders kitabına ilişkin öğretmen görüşlerini incelemektir. Bu konuda size bazı sorular sormak istiyorum.

Görüşmemize geçmeden önce, çalışmanın gönüllülük esasına dayandığını, görüşmemizde vereceğiniz tüm bilgilerin gizlilik ilkesi bağlamında gizli tutulacağını yalnızca tez ve bilimsel araştırma doğrultusunda kullanılacağını belirtmek isterim. Bunun yanında araştırma raporunda isminiz kesinlikle yer almayacaktır.

Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı? Yoksa, izninizle görüşmemizi başlatıyorum.

Görüşme Soruları:

- 1. Matematik ders kitabı 3. sınıf öğretim programında belirtilen hedeflerle örtüşüyor mu? Görüşleriniz nelerdir?**
- 2. Matematik ders kitabının içeriğine yönelik görüşleriniz nelerdir? (olumlu veya olumsuz)**
- 3. Matematik ders kitabının biçimine yönelik görüşleriniz nelerdir? (olumlu veya olumsuz)**
- 4. Matematik ders kitabının kullanımına yönelik görüşleriniz nelerdir? (olumlu veya olumsuz)**
- 5. Matematik ders kitabının ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleriniz nelerdir? (olumlu veya olumsuz)**
- 6. Size göre, matematik ders kitabının geliştirilmesi gereken yönleri nelerdir?**

Ek 3: Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İzin Yazısı

**KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLÎ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI**

Sayı: İÖD.0.00-35/2017/1B-153

Lefkoşa, 22 Kasım 2017

Sayın Simge MENEKŞE, **Gavdar**,
Doğu Akdeniz Üniversitesi,
Gazimagusa.

İlköğretim Dairesi okullarındaki öğretmenlere uygulamak istediğiniz “**3. Sınıf Matematik Ders Kitabı Hakkında Öğretmen Görüşleri**” konulu çalışma Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş olup gizlilik ve gönüllülük ilkelerine riayet edilerek uygulanması uygun görülmüştür.

Çalışma uygulamadan önce okul müdürlükleri ile temas kurulması ve tamamlandıktan sonra da sonuçların **Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü**'ne iletilmesi hususunda gereğini saygı ile rica ederim.

ALİ NİZAM
Bakanlık Müdürü

/FB

Tel (90) (392) 228 3136 - 228 6893
Fax (90) (392) 228 7158
E-mail meb@mebnet.net

Lefkoşa-KKTC

Ek 4: Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu İzin Yazısı

 Doğu Akdeniz Üniversitesi "Uluslararası Kariyer İçin"	Eastern Mediterranean University "For Your International Career"	P.K.: 99628 Gazimağusa, KUZEY KIBRIS / Famagusta, North Cyprus, via Mersin-10 TURKEY Tel: (+90) 392 630 1995 Faks/Fax: (+90) 392 630 2919 bayek@emu.edu.tr
Etik Kurulu / Ethics Committee		

Sayı: ETK00-2017-0281
Konu: Etik Kurulu'na Başvurunuz Hk.

20.12.2017

Sayın Simge Menekşe Çavdar
Eğitim Bilimleri Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun **06.11.2017** tarih ve **2017/50-32** sayılı kararı doğrultusunda, **İlköğretim 3. Sınıf Matematik Ders Kitabına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi** adlı çalışmanızı, Doç. Dr. Sıtkiye Kuter'in danışmanlığında araştırmanız, Bilimsel ve Araştırma Etiği açısından uygun bulunmuştur.

Bilginize rica ederim.

Doç. Dr. Şükrü Tüzmen
Etik Kurulu Başkanı

ŞT/sky.

www.emu.edu.tr

Ek 5: Görüşme Deşifre Örneği

1. Matematik ders kitabı 3. sınıf öğretim programında belirtilen hedeflerle örtüşüyor mu? Görüşleriniz nelerdir?

Sıra örtüşmüyor
Hedeflerle öğretim program sıralama açısından uymaz. Zaten matematik kitabı Türkiye'den geliyor. Bizim yerli baskı henüz basılmadığı için bizde sıkıntı var biz o yüzden kendimiz kitap hazırladık onu bastık onu kullanıyoruz. İkinci sınıfta yani geçen sene yenilenmemişti. Dışardan yine takviye kitap aldık onları kullandık. Çünkü ara ara çeviririz kitapları sayfaları bulmada sorun yaşarız. Biz bu yılın başında aynı sorunları yaşamamak için ve 3. Sınıf müfredatı da çok yüklü olduğu için böyle bir çözüm bulduk.
Kullanım
Yerli
Baskı yok
Dış kaynak
Kullanım sıkıntısı

2. Matematik ders kitabının içeriğine yönelik görüşleriniz nelerdir? (olumlu veya olumsuz)

Çocuğun bu yaşta dört işlemi çok iyi öğrenmesi lazım. 4 ve 5. Sınıfta işine yarayacak konular çok fazla bizde kendimiz kitap hazırladık bununla ilgili onu kullandık. *Bu durumda her ünite amacını ve diğer ünitelerle olan amacını ifade ediyor mu? Hayır. Etseydi biz o kitabı kullanırdık. Masraf etmezdik. Çocuklardan yüklü miktar da para toplamak zorunda kaldık. Mesela her zaman için kesirleri bölme işleminden önce verir hiçbir çocuk bölmeyi paylaştırma işlemini bilmeden kesiri çözemez. Kitaplar hep geometrik şekillerden başlar halbuki doğal sayılarla başlaması lazım. Her zaman için Türkiye'den gelen kitap geometrik çizim şekillerle başlar. Bu sefer sayfa atlamak zorunda kalırız. Bizde başka sıra vardır. toplama çıkarma onunla ilgili konuları araya koyarız ki birlikte yürüsün paralel olsun. Çocukta problem çözebilsin amacına da hizmet etsin. Öğrendiği konular sunulan aktiviteler öğrencinin problem çözme becerilerini geliştirir mi? Yani içinde uygun aktiviteler var. Mesela Zeynep arkadaşım der ki ben bu sayfayı çok beğendim bizde onun fikrine uyarız ve alışız kullanırız. Güzel örnekler var. Güzel şekiller var. Bizim bastığımız fotokopi kitaplarda şekil yok. Görsellik yok. Çünkü sayfa artacağından ücret artacaktı. Biz sadece konu, hedef, sorular, açıklayıcı biraz bilgi hemen onunla ilgili paralel soru ve problemler alıştırmalar şeklinde sıra belirledik. Yani Türkiye'den gelen kitapta konu, üniteler bizimle paralel olsa, sıralama doğru olsa, atlama olmasa tabi ki kullanırız. *bilimsel ifadelere geçmeden önce öğrencilerin görüşlerini ortaya çıkaracak öneriler içeriyor mu? Örnek var mı? Var. Ama yeterli değil.

Konu
Sıra
uygun
değil
Bilim (Bilim)
Nasıl
Kitap
önce
Kullanır
(Öneri)
Dış kaynak yorumu.
→ Kullanım, hedef, bilim, öneri başlıklarına atf var.

Ek 6: Ankete İlişkin Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma Simge Menekşe ÇAVDAR tarafından, Doç. Dr. Sıtkıye KUTER danışmanlığında yürütülmektedir. Araştırmanın amacı ilköğretim 3. sınıf matematik ders kitabına yönelik öğretmen görüşlerini araştırmaktır.

Araştırmaya katılmayı kabul etmeden önce, lütfen araştırma ile ilgili aşağıda bulunan bilgileri dikkatlice okumak için birkaç dakikanızı ayırınız. **Araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz varsa, aşağıda iletişim bilgileri olan araştırmacı veya danışmanıyla iletişim kurabilirsiniz.**

Çalışmaya katılıminız zorunlu değildir ve katılmayı reddetme hakkına sahipsiniz. Çalışmadan, istediğiniz bir anda, açıklama yapmaksızın çekilme hakkına sahipsiniz. Eğer araştırmaya katılmayı ve tamamlamayı kabul ederseniz, cevaplar ve anketler **gizlilikle** korunacaktır. Anketten elde edilen bulgular yalnızca tez ve bilimsel araştırma amaçlı kullanılacaktır. Bu anket, en fazla 20 dakikanızı alacaktır.

Simge Menekşe Çavdar
Yüksek Lisans Öğrencisi
Eğitim Programları ve Öğretimi Yüksek Lisans Programı
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Fakültesi
Doğu Akdeniz Üniversitesi
GSM: 0533 839 72 07
E-posta: simgemnks24@gmail.com

Doç. Dr. Sıtkıye Kuter
Yüksek Lisans Tez Yöneticisi
Eğitim Programları ve Öğretimi Yüksek Lisans Programı
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Fakültesi
Doğu Akdeniz Üniversitesi
Ofis tel: 0392 630 14 18
E-posta: sitkiye.kuter@emu.edu.tr

Gönüllü katılımınızı belirtmek için, lütfen aşağıda bulunan formu doldurup imzalayınız.

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

1. Bilgileri okuyup anladığımı ve soru sorma fırsatımın olduğunu onaylıyorum.
2. Katılımımın gönüllü olduğunu ve açıklama yapmaksızın, istediğim bir anda araştırmadan çıkabileceğimi biliyorum.
3. Çalışmada gerçek ismimin yer almayacağını biliyorum.
4. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının İsmi ve Soyismi:

İmza:

Tarih:

Ek 7: Görüşmelere İlişkin Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli Katılımcı;

Ben Simge Menekşe Çavdar. Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim yüksek lisans programında yüksek lisans öğrencisiyim. ‘3. Sınıf Matematik Ders Kitabına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi’ isimli konuda bir tez çalışması gerçekleştiriyorum. Bu görüşmede amacım 3. sınıf ders kitabına ilişkin görüşlerinizi ortaya çıkarmaktır.

Bu çalışma, araştırma amaçlı yapılmaktadır ve tamamen **gönüllülük** ve **gizlilik** ilkelerine dayanmaktadır. Çalışmanın herhangi bir aşamasında çalışmadan çekilme hakkına sahipsiniz. Çalışma ayrıca gizlilik esasına dayanmakta ve vereceğiniz kişisel bilgiler ve isminiz kimliğinizi ortaya çıkarmayacak şekilde kodlanıp, saklı tutularak, tez ve bilimsel araştırma amaçlı kullanılacaktır. Görüşme esnasında yapılan tüm konuşmalar, eğer kabul ederseniz, daha objektif analiz edilebilmesi açısından ses kaydına alınacaktır. Görüşmenin yaklaşık 30 dakika süreceği tahmin edilmektedir.

Daha Ayrıntılı Bilgi İçin Başvurulacak Kişiler:

İstedığınız zaman, aşağıdaki kişilerle lütfen iletişime geçiniz.

Simge Menekşe Çavdar
Yüksek Lisans Öğrencisi
Eğitim Programları ve Öğretimi Yüksek Lisans Programı
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Fakültesi
Doğu Akdeniz Üniversitesi
GSM: 0533 839 72 07
E-posta: simgemnks24@gmail.com

Doç. Dr. Sıtkıye Kuter
Yüksek Lisans Tez Yöneticisi
Eğitim Programları ve Öğretimi Yüksek Lisans Programı
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Fakültesi
Doğu Akdeniz Üniversitesi
Ofis tel: 0392 630 14 18
E-posta: sitkiye.kuter@emu.edu.tr

Gönüllünün/ Katılımcının Beyanı:

Bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı ve ilgili metni okudum. Yukarıdaki bilgilere ilişkin araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı tatmin olacağım şekilde cevapladı. Bu bilgilendirilmiş onam belgesini okudum ve anladım. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Eğer katılmayı reddedersem, bu durumun bana herhangi bir zarar getirmeyeceğini de biliyorum.

Araştırmadan elde edilen benimle ilgili kişisel bilgilerin gizliliğinin korunacağını biliyorum. Araştırma sırasında herhangi bir bilgi, soru sorma ihtiyacım olduğunda Simge Çavdar ve Doç. Dr. Sıtkıye Kuter ile iletişim kurabileceğimi biliyorum.

Dolayısıyla, bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu koşullarda, söz konusu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın gönüllülük içerisinde katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllünün/ Katılımcının İsmi-Soyismi:**Tarih:****İmza:**